

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ต่อไปนี้

1. นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
 - 1.1 การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ส่อง (พ.ศ. 2552-2561)
 - 1.2 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545

- 1.3 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน
 - 2.1 ความหมาย
 - 2.2 หลักการนิเทศภายใน
 - 2.3 วิธีการนิเทศภายใน
 - 2.4 บทบาทของผู้นิเทศภายใน
 - 2.5 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน
 - 2.6 ขอบข่ายการนิเทศภายใน
3. บริบทโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม
 - 3.1 ข้อมูลพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม
 - 3.2 ทิศทางการจัดการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

1. การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ส่อง (พ.ศ. 2552-2561)
ดำเนินกิจกรรมเลขานุการสภาพการศึกษา (2552 : 41) "ได้สรุปข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ดังนี้

1. หลักการและกรอบแนวคิด

เน้นการปฏิรูปการศึกษา การเรียนรู้และเสนอผลໄกที่จะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบไม่ใช่ส่วนหนึ่งส่วนใดของระบบ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ต้องเชื่อมโยงการพัฒนาระบบอื่นทั้งค้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เกษตร สาธารณสุข การข้างเป็นต้น

2. วิสัยทัศน์

“คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ”

3. เป้าหมาย

ภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ

3.1 พัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย

3.2 เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้

3.3 ส่งเสริมการมีส่วนรวมของทุกภาคส่วนของสังคมส่งเสริมให้คนไทยยุคใหม่มีคุณภาพ ดังนี้

3.3.1 สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและมีนิสัยไฟเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.3.2 มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์

3.3.3 มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมสามารถทำงานเป็นกลุ่ม

3.3.4 มีคุณธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกรักและภูมิใจในความเป็นไทย และสามารถก้าวทันโลก

4. กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ไว้ดังนี้

4.1 พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ให้มีนิสัยไฟเรียนรู้ ซึ่งแต่ปัจจุบัน สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถสื่อสาร คิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ทำงานเป็นกลุ่มได้ มีคุณธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกรักและภูมิใจในความเป็นไทย ก้าวทันโลกเป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น สมรรถนะ ความรู้ สามารถทำงานมีประสิทธิภาพ มีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียม เสมอภาค

4.1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้

4.1.2 ผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ มีความรู้ ความสามารถ

4.2 พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ให้ครูเป็นผู้อ่อนนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาที่มีคุณค่า มีระบบกระบวนการคิด และพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงดูดคนเก่งและดี มีใจรักมาเป็นครู มีปริมาณ พ่อเพียง สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องมีส่วนร่วมในสังคม บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ

4.2.1 พัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

4.2.2 พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

4.2.3 ใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

4.3 พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบ แหล่งเรียนรู้ตามอัชญาศัยเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต

4.4 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เพื่อพื้นที่การศึกษา และอาชป. รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน เอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส เป็นธรรมตรวจสอบได้ นำระบบ และวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ

4.4.1 กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาและ พัฒนาพื้นที่การศึกษา

4.4.2 พัฒนาระบบธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรมมีระบบตรวจสอบ ที่มีประสิทธิภาพ

4.4.3 พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

4.4.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เอกชนทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น

4.4.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาและสนับสนุน

การศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เกณฑ์ วัฒนชัย (2555 : <https://docs.google.com>. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2555) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารจะต้อง ส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ปัญหานักเรียนที่มีผลต่อการปฏิรูปการศึกษา ประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านครุภัสดอน ครุนงวิชาขาดแคลน สอนไม่ตรงกับวิชาที่เรียน ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ไม่สามารถสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสอนไม่เต็มที่และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

2. ด้านผู้บริหาร มีปัญหาเรื่องการนิเทศภายในที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ไม่บูรณาจันวิชาการอย่างจริงจัง ไม่มีอำนาจในการบริหารอย่างสมบูรณ์ และประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3. ด้านนักเรียน มีปัญหาเรื่องไม่ตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง มีปัญหาครอบครัว ขาดความรัก ความอบอุ่นจากผู้ปกครอง บ้าน เยียน และใช้ภาษาไทยต่ำกว่าระดับชั้นและขาดระเบียบวินัยในตนเอง

4. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน มีปัญหาเรื่องหลักสูตรมีรายวิชาและเนื้อหาสาระมากเกินไป การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนการสอน หลักสูตรที่นำไปใช้ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมาย หลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ กระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการวัดผลไม่เป็นไปตามหลักวิชาการและหลักสูตรขาดศักยภาพในการพัฒนาคน

5. ด้านอุปกรณ์ ขาดสื่อการเรียนการสอนและสื่ออำนวยความสะดวก มีปัญหาเรื่องแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ ไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดแคลนวัสดุฝึก อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

6. ด้านศึกษานิเทศก์ มีปัญหาเกี่ยวกับไม่สามารถนิเทศได้ตามแผน หรือปฏิทินการนิเทศ จำนวนศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอ ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และเป็นระบบ ขาดเทคนิคและการติดตามที่คิด ไม่ปัญหาด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ครุเป็นผู้เสื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า มีระบบกระบวนการคิด ให้เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสดงให้ความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น ครุจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์ และได้รับการนิเทศภายใน ให้เป็นผู้มีคุณภาพ มาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง

2. พறราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) (2547 : 12-53) ได้กล่าวถึง พறราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาครุที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมุนย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ศศิปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการฝึกอย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างให้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยายการ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียน และอนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเททต่าง ๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบุคคล ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม การทดสอบควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนความหมายของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรงโอกาสการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนตามวาระหนึ่ง มาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบ

อาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรณหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาห้องเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นมาตรฐานที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

มาตรา 28 หลักสูตรการศึกษาระดับต่าง ๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตามมาตรา 10 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลาย จัดตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระของหลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความคิดงาน และความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา นอกจากคุณลักษณะในวรรณหนึ่ง และวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาชีพชั้นสูง การกันค่าว่า วิชัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 52 ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครุ คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับ และประสานให้สถานบันทึกที่ดำเนินการผลิตและพัฒนาครุ คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อม มีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครุ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครุ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษามีฐานะ เป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสถาบันวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครุ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ให้ครุ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนด การจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครุ ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการ ในการออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สถานศึกษาจะต้องนิเทศ พัฒนาครุให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จับบรรยายศาส สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอน สามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนจากสื่อ และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

3. การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา

ราชกิจจานุเบกษา (2550 : 29-33) กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550
ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

ข้อ 1 ให้ปลดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการ
เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตนในเรื่อง
ต่อไปนี้

1.1 ด้านวิชาการ ให้ดำเนินการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น
การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและ
ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนา
และส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การແນະແນວ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ
ภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสาน
ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติ
เกี่ยวกับงานวิชาการ และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นต้น

1.2 ด้านงบประมาณ ให้จัดทำแผนงบประมาณ แผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน
การอนุมัติใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรร การตรวจสอบ ติดตามและรายงานการใช้ผลผลิต
จากงบประมาณ การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากร
เพื่อการศึกษาและการวางแผนพัฒนาเป็นต้น

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล ให้ดำเนินการวางแผนอัตรากำลัง การดำเนินการ
ให้ได้รับเงินเดือน การดำเนินการเกี่ยวกับนิยม กรณีโภช ฤทธิ์ ร้องทุกษ์ การส่งเสริมการ
ประเมินวิทยฐานะ การยกย่องเชิดชูเกียรติ การส่งเสริมนมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
การส่งเสริมนิยม คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา การริเริ่ม
ส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นต้น

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไปให้ดำเนินการพัฒนาระบบและเครือข่ายบุคคล
สารสนเทศ เครือข่ายการศึกษา การวางแผนบริหารการศึกษา งานวิจัยนโยบายและแผน
การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา งานธุรการ อาคารสถานที่ การรับนักเรียน การประสานการจัดการศึกษาในระบบ
นอกระบบและตามอัชญาศัย การทัศนศึกษา งานกิจกรรมนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

การส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การรายงานผลการปฏิบัติงาน และการจัดระบบการควบคุมภายใน หน่วยงานเป็นต้น

**ข้อ 2 การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามข้อ 1 ให้คำนึงถึง
หลักการดังนี้**

2.1 ความพร้อมและความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ
เขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ที่จะสามารถรับผิดชอบ
ดำเนินการตามข้อความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ความสอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศหรือมติคณะกรรมการที่
ท geky ข้องกับเรื่องที่จะกระจายอำนาจ

2.3 ความเป็นเอกสารพัฒนามาตรฐานและนโยบายด้านการศึกษา

2.4 ความเป็นอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา

2.5 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

2.6 มุ่งให้เกิดความสำเร็จแก่สถานศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจให้แก่
สถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษานั้นมีความเข้มแข็งและความคล่องตัว

2.7 เพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่สถานศึกษา

2.8 เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

โดยตรง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตาม
กฎกระทรวง ได้มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการพัฒนาตนเองให้เป็นไปตามนโยบาย
ของการพัฒนาตามข่ายภารกิจของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านงานวิชาการครู
จะต้องได้รับการพัฒนา นิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน

1. ความหมาย

โกลเด็คเอมเมอร์และคณะ (Goldhammer and Other 1980 : 13) "ได้สรุป คำจำกัดความ
การนิเทศว่า เป็นลักษณะงานที่มอบหมายให้ครูหรือผู้นิเทศที่จะกระตุ้นให้ครู หรือครูแนะนำแนวทางใน
สถานศึกษาได้มีการพัฒนาในการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนมาใช้โดยเน้นถึงทักษะ
ในการติดต่อสื่อสารปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามที่จะช่วยเหลือครูแก่ปัญหา

ช่วยเหลือครูในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างครูและนักเรียน กลิคแมน (Glickman, 1981 : 6) ให้ความคิดเกี่ยวกับการนิเทศว่า เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักการ การจัดครุเข้าสอน การจัดต่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครุรวมทั้ง การประเมินผลการเรียนการสอน

จิตติพิร ทรรศนียากร (2552 : 25) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในเป็นความพยายาม ทุกวิถีทางของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะปรับปรุง พัฒนา ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มีคุณภาพตรงตาม มาตรฐานของหลักสูตร มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ให้เพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อเพิ่มพลัง ศักยภาพในการปฏิบัติงานของวิชาชีพครู รวมทั้งการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน วิชาการ งานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการประสานงานระหว่าง ผู้บริหารและครุภายนิโรงเรียนเพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริม แนะนำ ช่วยเหลือสนับสนุนให้ครุเกิด การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนการสอน จนส่งผลให้ นักเรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. หลักการนิเทศภายใน

ปริยาพร วงศ์อนุตร โภจน์ (2546 : 223-224) ได้สรุปลักษณะของการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีลักษณะ ดังนี้

1. บุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นผู้จัดดำเนินการ และเป็นเจ้าของโครงการ จัดตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษานั้น

2. การดำเนินงาน กระบวนการ กิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา การนิเทศ จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะกระบวนการนิเทศที่จัดว่าเป็นศาสตร์ เพราะกระบวนการนี้ เป็นประชญาที่แสดงให้เห็นถึงความจริงความรู้ และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

เยาวภา เดชะคุปต์ (2542 : 134-135) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศภายในโรงเรียน ที่ผู้เกี่ยวข้องน่าจะต้องมีเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการกิจที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับผิดชอบและ มีส่วนร่วมรับรู้ต่อความก้าวหน้าของครูโรงเรียนที่มีผลสืบเนื่องมาจากโรงเรียน
2. โรงเรียนต้องทำงานร่วมกันและใช้วิธีการประชาธิปไตยกับการดำเนินงาน กล่าวคือ เคราะห์ในเหตุผลซึ่งกันและกัน เป็นความร่วมมือร่วมใจและใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์

3. โรงเรียนต้องเริ่มต้นด้วยการรู้สภาพปัจจุบันที่แท้จริงเสียก่อน แล้วจึงกำหนดแผน
หรือแนวทางในการแก้ปัญหานั้น ๆ

4. โรงเรียนมุ่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนไม่ใช่การจับผิด จึงต้องพยายาม
ให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจและดำเนินงานให้เป็นไปตามอุดมการณ์

5. บุคลากรในโรงเรียนต้องยอมรับความจริงในแต่ที่ว่าไม่มีใครจะมีความสามารถ
หรือเชี่ยวชาญไปทุกเรื่อง

6. โรงเรียนมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน
ทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์

มงคล สุภารัม (2546 : 13) ได้สรุปหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ว่า ต้องมีวิธีการ
ดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นขั้นตอน โดยวิธีการดำเนินการนั้น ต้องสามารถสร้างความเข้าใจให้
เกิดขึ้นร่วมกันทุกฝ่ายเพื่อจะ ได้พัฒนาความก้าวหน้าและเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ตลอดจนความเป็นประชาธิปไตย เพื่อให้โรงเรียนมีคุณภาพอย่างชัดเจน

ธีรศักดิ์ เลือยไชสง (2550 : 2) ได้นำเสนอหลักการของการนิเทศภายใน ดังนี้

1. ดำเนินการตามกระบวนการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
2. ส่งเสริมให้ครุฑุกคนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบ
3. กิจกรรมการนิเทศตรงกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู
4. จัดสภาพแวดล้อมและแหล่งวิทยาการ ให้อิสระต่อการดำเนินงาน
5. สร้างมุขย์สัมพันธ์ที่ดี และเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู

ปริยาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2546 : 226) ได้สรุปไว้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา
มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษา ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารและงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย ประเมินผลเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. เพื่อพัฒนาหลักการ และสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และเอกสาร

ทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการ และจำเป็นของสถานศึกษาและครู
อาจารย์

5. เพื่อพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะครุอาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์
อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การจัดการศึกษาทั้งให้สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

ชาญชัย อา Jin สมานเจร (2547 : 114-115) ได้กล่าวถึง หลักการสำคัญสำหรับผู้นิเทศ คือ การตรวจสอบและประเมินผลติดตามการสอนในชั้นเรียน เพื่อจะได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ควรจะใช้ในการสอน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การนิเทศภายใน ควรมีหลักการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ยึดการมีส่วนร่วมในการทำงาน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย โดยสรุปหลักการสำคัญ ดังนี้

1. การนิเทศทำให้บุคคล ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่
2. การนิเทศเป็นการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขปัญหาการเรียนการสอน
3. การนิเทศเป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีในการทำงานร่วมกัน
4. การนิเทศเป็นการพัฒนาวิชาชีพให้ครูมีความรู้สึกภาคภูมิใจในวิชาชีพตนเอง

3. วิธีการนิเทศภายใน

กิติมา ปรีดีศิลป (2532 : 281-282) ได้กล่าวถึง วิธีนิเทศทางการศึกษาไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. การเยี่ยมห้องเรียน (Classroom Visition) เป็นการสังเกตการณ์สอนของครูเป็นรายบุคคล อาจจะเกิดจากผู้นิเทศเอง หรือเกิดจากความต้องการของครู
2. การแนะนำเป็นรายบุคคล (Individual Conference) เป็นการพบปะกันระหว่างครู และผู้นิเทศ ในเรื่องปัญหาทางวิชาการของแต่ละคน เป็นวิธีการที่ทั้งสองคนทำงานร่วมกัน
3. การประชุมกลุ่ม (Group Conference) เป็นการพบปะระหว่างผู้นิเทศกับครูอาจเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือกลุ่มใหญ่ๆ ได้ เพื่อศึกษาการทำงานหรือสัมมนา
4. การประชุมปฏิบัติการ (Workshop) เป็นวิธีการประชุมที่ผู้ประชุมได้ลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาด้วยกัน ผลการประชุมปฏิบัติการจะได้ผลงาน หรือคำตอบต่อปัญหาและสมาชิกได้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
5. การให้ครูสังเกตการณ์สอนร่วมกัน (Observation of Teaching) ได้แก่การให้ครูสังเกตการสอนของคนอื่นๆ การสาธิตการสอน การขัดตัวอย่างในการสังเกตการณ์สอนชนิดอื่นๆ บุคคลสองคนเพื่อให้ครูเห็นและเรียนรู้วิธีสอนที่หลากหลาย
6. การใช้อเอกสาร (Bulletins, Guides and Printed Aids) เป็นการเผยแพร่องค์การ ให้ครูเพื่อพัฒนาการสอน เป็นการลดงานด้านอื่น ๆ ได้มาก
7. การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน (Instruction Material) เป็นการร่วมกันจัดทำวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ทดลองวัสดุใหม่ ประเมินผลการใช้อุปกรณ์ ทำบัญชีและรายงานวัสดุ ทำคู่มือ การใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพดีขึ้น

ปริยาพร วงศ์อนุตรารожน์ (2546 : 229-230) กล่าวไว้ว่า การนิเทศภายในมีหลากหลายวิธี สามารถผสมผสานให้เหมาะสมกับสภาพปัจจัยของแต่ละสถานศึกษา ดังนี้

1. การเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ เป็นการนิเทศที่เน้นการถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจให้กับครู ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การบรรยายโดยวิทยากรคนเดียว การบรรยายโดยวิทยากรหลายคน และการบรรยายโดยใช้สื่อสุดยอด
2. การเชิญสถานประกอบการมาสาธิต เทคนิคหรือวิธีการ กระบวนการทำงานของอุปกรณ์ เครื่องมือที่คล้ายกับสถานการณ์จริง
3. การไปศึกษาดูงานตามหน่วยงาน เพื่อศึกษาดูงานด้านที่สัมพันธ์กับงานของครูที่ถือ ว่าเป็นประสบการณ์ตรงและได้พัฒนาจากการเดินทาง
4. สถานศึกษาจัดแหล่งและบริการทางวิชาการ เช่น ห้องสมุดอาชีพ นิทรรศการ เป็นเทคนิคหรือสิ่งเสริมด้านวิชาการให้กับครู
5. การสอนบทบาททางวิชาการ เป็นการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้โดยการจัดหัวข้อ ที่น่าสนใจ สามารถเชิญวิทยากรจากภายนอกสถานศึกษามาร่วมสอนได้
6. การสาธิตการสอน เป็นการแสดงที่อาจจำลองสถานการณ์จริงหรือเรียกว่าบทบาท สมมุติ (Role Playing) จะเป็นการนำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับครูมาเป็นตัวกำหนดซึ่งจะเป็นลักษณะ การสาธิตการสอนในแต่ละเรื่อง
7. การประชุม การประชุมสัมมนาที่ใช้ในการนิเทศมีหลายลักษณะ เช่น ประชุมชี้แจง จากฝ่ายบริหารสถานศึกษา การประชุมบอร์ดอิเล็กเพาล์ กิจ การประชุมระดับส่วนราชการ
8. การสังเกตการณ์สอน ในชั้นเรียน เป็นเทคนิคหรือวิธีการนิเทศโดยสังเกตการณ์สอนจริง ของครู เพื่อวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติงาน การสังเกตภายในห้องเรียนจะช่วยให้ทราบดีหรือ ชุดอ่อนของการสอน จะช่วยในการแก้ไขปัญหาด้านการสอนและความร่วมมือของครู

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วิธีนิเทศภายในที่ดี จะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ปัจจัยและความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง อาจจะใช้วิธีการสังเกต แนะนำ การให้ความรู้ หรือการใช้สื่ออุปกรณ์ เพื่อให้ครูสามารถดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมาย

4. บทบาทของผู้นิเทศภายใน

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทต่อการนิเทศภายใน โรงเรียน เพราะเป็นหน้าที่โดยตรงแต่ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจมากมาย จึงสามารถพิจารณาบุคคลที่มีความสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การซึ่งแนะนำการทำงาน ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายใน อาจประกอบด้วยบุคคล ดังนี้ (ปริยาพร วงศ์อนุตรารожน์ 2548 : 229-230)

1. ผู้บริหารสถานศึกษา
 2. รองผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ
 3. หัวหน้าคณะ หัวหน้าแผนก หัวหน้างานหรือหัวหน้าโครงการ
 4. ครูที่ทำหน้าที่สอนแต่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้าน สามารถสานเชื่อมโยงให้คำปรึกษาแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานได้
 5. ผู้เชี่ยวชาญที่เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เช่น นักวิชาการ นักวิชาชีพ นักวิชาการ นักวิชาชีวภาพ เป็นต้น
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 สุราษฎร์ธานี (ม.บ.ป. 14-15)
- ได้กล่าวถึง บทบาทและการกิจสำคัญของผู้นิเทศ ดังนี้
1. บทบาทในการส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิด การพัฒนาตนเอง สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ถูกต้อง ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์
 2. บทบาทในการใช้วัตกรรม เทknology ในไลย์เพื่อการศึกษา เพื่อพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้วัตกรรม เทknology ในไลย์เพื่อประสิทธิภาพ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับครูในโรงเรียน
 3. บทบาทในการจัดประชุมอบรม มีการจัดประชุมอบรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา อกิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้ครูมีโอกาส เข้ารับการอบรมในการพัฒนาวิชาชีพ นำทักษะความรู้มาปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 4. บทบาทในการติดตาม ประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพ ได้ดีขึ้น การประเมินเพื่อนำผลที่ได้มามาปรับปรุงแก้ไข ให้เกิดการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์
 5. บทบาทในการใช้กลุ่มโรงเรียน สมาคมวิชาชีพหรือเครือข่ายเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ครู โดยใช้กลุ่มหรือเครือข่ายเหลือด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดประชุม ทางวิชาการ การศึกษาองค์กร การศึกษาอาชญากรรม
 6. บทบาทในการสร้างครุต้นแบบในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการพัฒนา และเป็นแบบอย่างแก่ครูทั่วไปได้
- ผู้นิเทศ ได้แก่ ผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ต้องมีหน้าที่ที่แตกต่างกันเพื่อให้ การนิเทศภายในโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้
1. กำหนดนโยบายของการนิเทศภายในโรงเรียน เช่น ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการ กลุ่มในการทำงานเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น
 2. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายใน และหลักสูตรหรือ เรื่องสืบฯ ที่ครูส่วนใหญ่ มีความต้องการในการพัฒนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุง

การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน

3. ร่วมประชุมวางแผนกับคณะกรรมการในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
4. สนับสนุนดำเนินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนข่าวจุลและกำลังใจ
5. กระตุ้นให้ครูเกิดการตื่นตัวอยู่เสมอในด้านวิชาการ
6. ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามแผนการนิเทศของสถานศึกษา
7. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการล่วงร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนและ

มีการประเมินตนเอง

ผู้รับการนิเทศ ได้แก่ ครูหรือนักศึกษาในสถานศึกษา จะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินการนิเทศภายใน ดังนี้

1. ร่วมกิจกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียน
2. นำแนวทางที่ได้รับจากการนิเทศไปแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน
3. เสนอปัญหาต่อผู้นิเทศเมื่อพบปัญหาระหว่างปฏิบัติงานเพื่อหาแนวทางแก้ไข
4. ให้ความร่วมมือในการประเมินผลการนิเทศ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในให้เป็นไปตามความต้องของบุคลากร ทั้งในด้านนโยบาย การวางแผนและการประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การส่งเสริม สนับสนุน การอำนวยความสะดวกให้บุคลากร มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

5. แนวทางการนิเทศภายใน

สุภีร์ตน์ วีระสุนทร (2553 : 41) ได้กล่าวถึง แนวทางการนิเทศภายใน ดังนี้

1. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ
2. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อการพัฒนาหลักสูตรการสอน และกระบวนการเรียนรู้
3. วิจัย พัฒนา ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินเกี่ยวกับการวัดและ

การประเมินผลการศึกษา

รวมทั้งประเมิน ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

4. วิจัย พัฒนา ส่งเสริม มาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา
5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา
6. ศึกษา วิเคราะห์ ส่งเสริม และพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
7. ปฏิบัติงานเลขานุการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา
8. ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

หรือที่ได้รับมอบหมาย

บรรเลง ส่งสุธรรม (อ้างถึงใน เกนวิทย์ สุวงศ์var. 2549 : 42) ได้กล่าวถึงแนวทางการนิเทศการสอนที่เหมาะสมต่อปัญหาและความต้องการของครู ได้เสนอ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการนิเทศเป็นกลุ่ม ได้แก่ การไปทัศนศึกษา การประชุมปฏิบัติการ รูปแบบการนิเทศเป็นรายบุคคล ได้แก่ การเยี่ยมชั้นเรียน การจัดทำเอกสารการนิเทศและการสาธิตการสอน

ชาดิชา แสนบัวคำ (2552 : 61-62) ได้กล่าวถึง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารและครุภารมีส่วนร่วมกันในการวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายในและต้องมีความตระหนักในการให้ความร่วมมือกันในการวางแผนการนิเทศเป็นกลุ่มตามแผนอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้บริหารต้องอาจริงอาจจังในการนิเทศเข้าใจใส่และเห็นความสำคัญของการนิเทศโดยเฉพาะด้านวิชาการ
3. ควรมีงบประมาณมาช่วยในการพัฒนาเกี่ยวกับการออกแบบการนิเทศภายใน การกำหนดกรอบในการนิเทศภายใน
4. ควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการนิเทศภายในมาให้ความรู้ กับคณะกรรมการนิเทศ และผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมั่นในระบบนิเทศมากยิ่งขึ้น และควรใช้ระบบ PDCA ให้ครบวงจรในการพัฒนาระบบการนิเทศภายใน

เกณม แล้วก็นิต (2546 : 66-69) ได้สรุปแนวทางการพัฒนางานนิเทศภายในโรงเรียน แยกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ควรจัดอบรมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรท่องถิ่นสนองกับความต้องการของชุมชน
2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรพัฒนาโดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อบรมเกี่ยวกับการสอนของครู จัดทัศนศึกษาฐานโรงเรียนด้านแบบ
3. ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ กับความต้องการสนับสนุนการผลิตสื่อ ใช้เองให้ตรงกับเนื้อหาที่สอน ใช้สื่อที่ทันสมัย เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯ
4. ด้านเทคนิคและวิธีการนิเทศ ควรใช้เทคนิควิธีการนิเทศที่หลากหลายตามสภาพและบุคคลที่รับการนิเทศ จัดให้มีการແลกเปลี่ยนนิเทศกันเองและต่อเนื่อง
5. ด้านวัดและประเมินผล ควรพัฒนาให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และใช้วิธีการที่หลากหลายครอบคลุม จัดอบรมการวัดและประเมินผลให้กับครู จัดให้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

สุรชัย รอดเริ่ม (2550 : 45-47) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารการนิเทศ
ภายในโรงเรียนตามประเด็นปัญหาที่พบสรุปเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านปฏิบัติการนิเทศภายใน

1.1 ด้านการสนับสนุนงบประมาณในการนิเทศให้ความสำคัญในการจัดสรร
งบประมาณสำหรับการนิเทศโดยจัดทำแผนงานโครงการนิเทศภายในที่ชัดเจน จัดทางบประมาณ
จากแหล่งงบประมาณต่าง ๆ อย่างเพียงพอ

1.2 ด้านการนิเทศการเรียนการสอน ก้าดเดือกบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อน
ร่วมงานเพื่อทำหน้าที่นิเทศการเรียนการสอน มีโครงการชัดเจนหมุนเวียนกันนิเทศเป็นการสร้าง
ความสมัครสมานสามัคคี มีความตระหนักและสร้างทางเดือกร่วมกัน

1.3 ด้านແຄเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์นิเทศซึ่งกันและกัน โดยจัดประชุมหรือสร้าง
เครือข่ายกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีปัญหาหรือการพัฒนาแบบเดียวกัน นำเสนอผลงานที่ดีต่อ
ที่ประชุมและการเยี่ยมชั้นเรียนกัน

1.4 ด้านการใช้สื่อและเครื่องมือการนิเทศภายในอย่างเหมาะสม ดำเนินงานนิเทศ
ภายในตามโครงการ โดยการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การสร้างเครื่องมือการนิเทศ
ทำความเข้าใจหลักสูตร สื่อเครื่องมือก่อนดำเนินการนิเทศ

1.5 ด้านรายงานผลความก้าวหน้าของการนิเทศภายใน กำหนดข้อตกลงและ
ช่วงเวลาการนิเทศภายในอย่างชัดเจน จัดเวทีແຄเปลี่ยนเรียนรู้กำหนดแนวทางรายงานร่วมกัน
และมีแบบรายงานผลความก้าวหน้าของการนิเทศภายใน เพื่อถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ประเด็นที่ 2 ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน

2.1 ด้านการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร กำหนดค่าในการบริหารจัดการ
อย่างเป็นระบบ สรุปผลการใช้หลักสูตร จัดให้มีการประชุมการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องกำหนด
ปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจนและประเมินหลักสูตรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

2.2 ด้านการนำผลการนิเทศภายในไปปรับปรุงแก้ไขที่กำหนด
จัดทำข้อตกลงและเกณฑ์มาตรฐานร่วมกัน ทำความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับคัวณิตชี เกณฑ์และ
กิจกรรมเพื่อรับรองรับการประเมิน เข้าใจบทบาทหน้าที่การพัฒนาตนเองและพัฒนาศักยภาพ
การปฏิบัติงาน สรุปผลการดำเนินงาน

2.3 ด้านประเมินความพึงพอใจการนิเทศภายใน

2.4 ด้านการนำผลการประเมินการนิเทศภายในมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา
ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานให้ความสำคัญกับการจัดทำข้อมูล ระบบสารสนเทศและสร้าง
แรงจูงใจแก่ผู้ปฏิบัติอย่างชัดเจน ประชุมพัฒนาและหาทางเลือกวิเคราะห์ผลให้สอดคล้อง

กับภณฑ์ที่กำหนดตามสภาพจริง จัดทำรายงานผลสอนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
พวงเพชร พิมเตย (2550 : 49-51) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน
โรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการ ประกอบด้วย

- 1.1 จัดประชุมเพื่อศึกษาสภาพการบริหารการนิเทศภายใน
- 1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน
- 1.3 การนิเทศภายในร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครุภู่สอน
- 1.4 การนิเทศหลักสูตรการสอน
- 1.5 ส่งเสริมให้ครุชุดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ด้านวางแผนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย

- 2.1 กำหนดปฏิทินการนิเทศภายใน
- 2.2 กำหนดครุปแบบการนิเทศและเครื่องมือในการนิเทศอย่างชัดเจน
- 2.3 จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารประกอบการนิเทศ
- 2.4 ประชุมชี้แจงและมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ
- 2.5 รายงานความก้าวหน้าของการนิเทศภายใน

3. ด้านปฏิบัติการนิเทศภายใน ประกอบด้วย

- 3.1 ปฏิบัติการนิเทศภายในตามแผนปฏิบัติการ
- 3.2 การนิเทศเพื่อพัฒนางานของบุคลากร
- 3.3 ให้ครุภู่ส่วนร่วมในการนิเทศภายใน
- 3.4 ต้องมีความยุติธรรมในการนิเทศ
- 3.5 จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ

4. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน ประกอบด้วย

- 4.1 ประเมินความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศภายใน
- 4.2 สรุปผลการนิเทศภายในแต่ละภาคเรียนอย่างเหมาะสม
- 4.3 รวบรวมข้อมูลและผลการนิเทศภายใน
- 4.4 ครุภู่ส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายใน
- 4.5 นำผลการประเมินภายในไปพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน สถานศึกษาจะต้องสร้าง
ความตระหนักและให้ความสำคัญกับการนิเทศภายใน โดยจัดสรรงบประมาณ วัสดุ สื่อ อุปกรณ์
คุณภาพการนิเทศภายในอย่างเพียงพอ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือนิเทศการขั้นการเรียน

การสอน การสาธิตการสอน การเยี่ยมห้องเรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงานนิเทศ ติดตามประเมินผล สรุประยงานผลและนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. ขอบข่ายของการนิเทศภายใน

การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาจะต้องมีองค์ประกอบหลาย ๆ ที่สัมพันธ์ความเชื่อมโยงกัน ตามขอบข่ายงานการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

6.1 การพัฒนาหลักสูตร

มนัส ชาตุทอง (2552 : 42-48) ได้กล่าวถึง สาระสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้พัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลัง ของชาติให้เป็นมุขย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็น พลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปักธงความรอบBORNEO ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเขตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและ มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นป้าหมายสำคัญที่นักเรียนต้องได้รับ พัฒนาและขยายชันให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและ คุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสาคัญ

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับ การศึกษาอย่างสมำเสมอ และมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบและ

ตามอัชญาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบ โอนผลการเรียนและประสบการณ์
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 4)

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา
มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับ^{ผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้}

3.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง
มีวินัยปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้
เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกรักในประเทศเมืองไทยและผลโภคภัย มีความรัก
ในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกรักในครอบครัวและสังคมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์
และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกัน
ในสังคมอย่างมีความสุข

4. มาตรฐานการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักการพัฒนาสมองและ
พหุปัญญา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและ
ค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว

5. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างดี
เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย ศติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีคุณธรรม
จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกรักของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถ
จัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ (กระทรวง
ศึกษาธิการ. 2551 : 20)

5.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อม สามารถตัดสินใจ คิดแก้ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนชีวิตทั้งด้านการเรียน อาชีพ สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

5.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัยความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน การรักษาเกียรติยศ การตัดสินใจที่เหมาะสม ความมีเหตุผล การช่วยเหลือแบ่งปันกัน เอื้ออาทร สมานฉันท์โดยจัดกิจกรรมตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับวัฒนธรรมของผู้เรียน บริบทของสถานศึกษาและท้องถิ่น กิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ขุกากชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร 2) กิจกรรมชุมนุม ชุมรม 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

6. ระดับการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 21) ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยจัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ ดังนี้

6.1 ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6) ผู้ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การตัดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนทางสังคมและพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมมูรรณ์และสมดุลทั้งในร่างกาย จิตปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นการเรียนรู้บูรณาการ

6.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) มุ่งให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการและความสนใจของตนเองส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต การใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลด้านความรู้ ความคิด ความคิงาม ภาคภูมิใจ ในการเป็นไทยตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกันอาชีพและการเรียนต่อ

6.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) เน้นการเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน สนับสนุนความสามารถ ความต้นคิดและความสนใจของผู้เรียน แต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะในการใช้วิทยาการ เทคโนโลยี ทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ มุ่งพัฒนาตน พัฒนาประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ

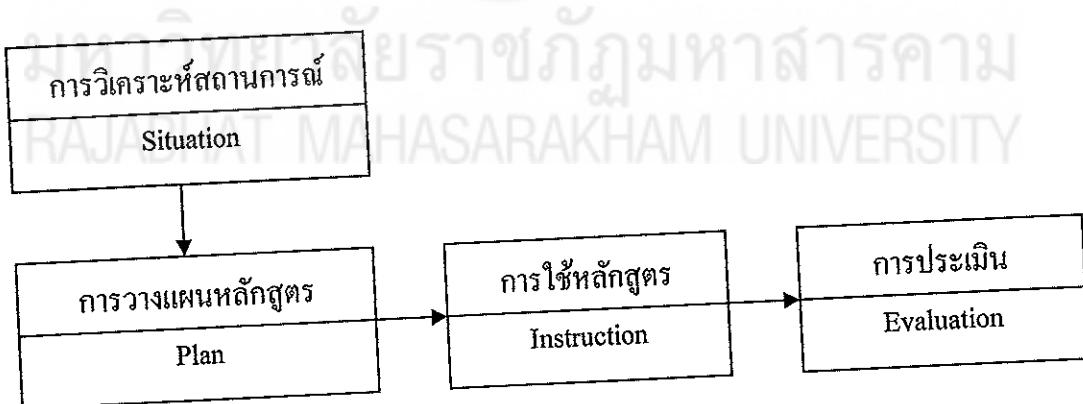
ตามา (Taba, 1962 : 12) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีกระบวนการที่ต้องอาศัยบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

- #### ๑ ภารกิจสำคัญที่ส่งเสริมความต้องการ และความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

2. กำหนดจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
3. คัดเลือกเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้
4. จัดลำดับเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้
5. กำหนดวิธีการประเมินผลและแนวทางปฏิบัติ

เรวดี วงศ์แสง (2552 : 19-20) ได้สรุปโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถานการณ์ (Situation) เป็นการวิเคราะห์อดีต สภาพปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตกับการพัฒนาหลักสูตร เช่น ปัจจัยการศึกษา นโยบายการจัดการศึกษา นโยบายหลักสูตร ค่านิยม วัฒนธรรม สภาพปัจจุบัน ความต้องการความสนใจของผู้เรียน
2. การวางแผนหลักสูตร (Plan) คือการกำหนดรายวิชา ความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ คัดเลือก รวบรวมและผลิตต่อไปเท่าๆ กับกำหนดหลักสูตรเฉพาะของบุคคล เช่น แผนการสอน เนื้อหา วิธีสอน การวัดและประเมินผล แหล่งวิชาการต่างๆ
3. การใช้หลักสูตร (Instruction) คือ การเตรียมพัฒนาบุคลากร เอกสาร และต่อไปเท่าๆ สร้างความเข้าใจแก่บุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมนักเรียน การเตรียมการนิเทศภายใน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด
4. การประเมิน (Evaluation) คือ การประเมินแผนหลักสูตร แผนประสบการณ์ ประเมินความเหมาะสมของสื่อและประเมินผลสัมฤทธิ์

แผนภาพที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร

ที่มา : เรวดี วงศ์แสง (2552 : 19)

อัจฉรา จินดาพงษ์ (2547 : 77 - 78) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กับกระบวนการนิเทศ ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

- 1.1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.2 จัดโครงสร้างหลักสูตร
- 1.3 กำหนดรายวิชาอย่างสาระการเรียนรู้
- 1.4 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.5 จัดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้
- 1.6 การวัดและประเมินผล
- 1.7 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

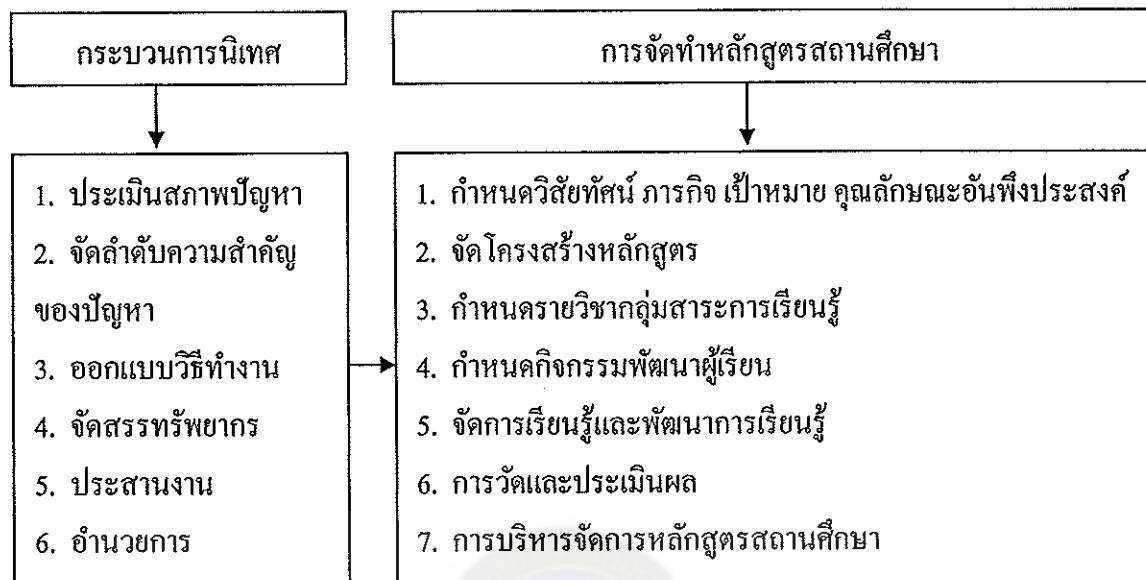
2. กระบวนการนิเทศ

- 2.1 ประเมินสภาพปัจจุบัน
- 2.2 จัดทำด้วยความสำคัญของปัจจุบัน
- 2.3 ออกแบบวิธีทำงาน
- 2.4 จัดสรรทรัพยากร
- 2.5 ประสานงาน
- 2.6 อำนวยการ

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ครุจะต้องได้รับการนิเทศเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในขั้นตอน กระบวนการจัดทำหลักสูตรที่ถูกต้อง ซึ่งการนิเทศที่มีผลต่อการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียนมีหน้าที่ในการนิเทศในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนา หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการนิเทศอย่าง มีระบบต่อเนื่องและชิงชังสามารถอำนวย ประสานงาน ประเมินสภาพปัจจุบันที่ดีจะก่อให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจที่ดี บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อ การพัฒนาผู้เรียน

2. ควรมีแผนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อขัดคัดぶปัจจุบัน ออกแบบ การนิเทศ จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ นำเทคนิควิธีการมาใช้ในทุกขั้นตอนสามารถนิเทศคิดตาม การนิเทศ จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ นำเทคนิควิธีการมาใช้ในทุกขั้นตอนสามารถนิเทศคิดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และได้สรุป ความสัมพันธ์ของการนิเทศกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ปรากฏแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของการนิเทศกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ที่มา : อัจฉรา จินดาพงษ์ (2547 : 12)

วารสาร อมรประสีห์ (2548 : 38-39) กล่าวถึงบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวกับการทำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. นักวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการที่ทำหน้าที่พัฒนาหลักสูตร มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้
 - 1.1 ช่วยพัฒนาครุยวิธีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามเจตนาณ์ของหลักสูตร
 - 1.2 ทำการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา
 - 1.3 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานใช้หลักสูตรและให้กำลังใจแก่ผู้นำหลักสูตรไปใช้
2. ผู้บริหาร มีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังนี้
 - 2.1 ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร
 - 2.2 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 2.3 ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน
 - 2.4 กระตุ้น ส่งเสริมครุยวิธีความรู้ในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น ข้ออบรมหรือประชุมสัมมนา
 - 2.5 ให้กำลังใจ บำรุง呵วยกำลังใจครุ

3. หัวหน้าหมวดวิชา

3.1 ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนรับผิดชอบ

3.2 ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการเรียนการสอน

3.3 ช่วยจัดหารัสนคุหลักสูตรและการเรียนการสอน

3.4 ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบ

4. ครูผู้สอน ครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงซึ่งจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

4.1 ศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างดีที่สุด

4.2 ปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน

และห้องถัน

4.3 สอนให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

4.4 พยายามคิดก้นวิธีการที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตร

5. บุคลากรอื่น ๆ ได้แก่ บรรณารักษ์ นักเทคโนโลยีทางการศึกษา นักวิจัย นักแนะแนว ซึ่งมีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร ดังนี้

5.1 ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

5.2 ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูผู้ใช้หลักสูตร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา ประสบการณ์เรียนรู้และการประเมินผลการเรียนรู้ มีกระบวนการสำคัญ คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมิน หลักสูตร

6.2 การใช้สื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและแนวทางการปฏิบัติไว้ว่า

1. ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียน การสอนและการบริหารงานวิชาการ

2. ส่งเสริมให้ครุพัฒน์ พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน

3. จัดหาสื่อ เทคโนโลยี เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนางานวิชาการ

4. ประสานความร่วมมือในการพัฒนาสื่อ จัดทำ พัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรม

และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอนและการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคลากร องค์กร หน่วยงานและสถาบัน

5. การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 97) ได้กล่าวว่า “เทคโนโลยีจะเกี่ยวข้องกับการเรียน
การสอน 3 ลักษณะดังนี้”

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Learning about Technology) ได้แก่ การเรียนรู้
ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ เรียนงานสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ ระบบข้อมูลสารสนเทศ
เป็นสื่อสารข้อมูลทางไกลผ่าน E-mail และ Internet ได้เป็นต้น

2. การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (Learning by Technology) ได้แก่ การเรียนรู้
ความรู้ใหม่ และฝึกความสามารถ ทักษะบางประการ โดยใช้เทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์
ช่วยสอน เรียนรู้ทักษะทางโทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่าน อินเตอร์เน็ต
เป็นต้น

3. การเรียนรู้กับเทคโนโลยี (Learning with Technology) ได้แก่ การเรียนรู้
ด้วยระบบการสื่อสาร 2 ทาง (Interactive) กับเทคโนโลยี เช่น การฝึกทักษะภาษาอังกฤษโปรแกรม
ที่ให้ข้อมูลข้อกลับ (Feedback) ถึงความถูกต้อง การฝึกการแก้ไขปัญหาภารกิจสถานการณ์จำลอง
(Simulation)

ปริยาพร วงศ์อนุตร ใจจัน (2546 : 211-219) กล่าวว่า งานสื่อการสอนในสถานศึกษา
เป็นการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทาง
วิชาการ ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับสื่อ
การสอน ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการใช้สื่อการสอน การใช้สื่อประกอบการจัดการเรียน
การสอน ควรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1.1 สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแนวคิด ได้ประสบการณ์ตรง

1.2 เร้าความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

1.3 นักเรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาวนาน

1.4 นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียน ได้มากที่สุด

1.5 สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน

1.6 นักเรียนเข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.7 เสริมสร้างจิตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

1.8 เป็นเครื่องมือที่ใช้สนับสนุนสรุป และทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน

1.9 ส่งเสริมกิจกรรมที่เปลกออกไปและทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

1.10 ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

2. การเลือกใช้สื่อการสอน ครูควรคำนึงการเลือกใช้สื่อการสอน ดังนี้

2.1 การจัดทำสื่อการสอน ดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ครุจัดทำขึ้นเองจากวัสดุ ในท้องถิ่นหรือวัสดุเหลือใช้ นักเรียนชักทำขึ้นและอยู่ในความแurenabeongครู สื่อที่ได้จากหน่วยงาน องค์กรหรือตั้งงบประมาณจัดหาจากความต้องการและความจำเป็นต้องใช้

2.2 การเลือกใช้สื่อการสอน เป็นหน้าที่ของครูจะต้องเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม นักเรียนและบทเรียน

3. งานบริการของงานสื่อการสอน หน้าที่หลักในการให้บริการสื่อ จัดโครงการ ส่งเสริมการใช้สื่อที่จำเป็น 6 ประการ ดังนี้

3.1 การจัดทำสื่อการสอนเพื่อบริการ โดยการสำรวจสภาพของสื่อในสถานศึกษา สำรวจอาคาร ห้องเรียนห้องพิเศษ โถตทัศนูปกรณ์ สำรวจความต้องการของครู นักเรียนและ ดำเนินการจัดทำสื่อการสอนให้บริการอย่างเพียงพอและเหมาะสม

3.2 การบริการสื่อการสอน ได้แก่ งานทะเบียน การให้บริการ การสร้างข้อ ปฏิบัติถือเป็นระเบียบที่ใช้ร่วมกันในสถานศึกษา

3.3 การบำรุงรักษาสื่อการสอน

3.4 การประชาสัมพันธ์งานสื่อการสอน

3.5 การจัดโครงการทางวิชาการของงานสื่อการสอน เพื่อให้การบริหารงานสื่อ การสอนครบวงจร การให้ความรู้ในด้านการใช้สื่อการสอนกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นการให้บริการ ด้านความรู้ทางเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา คอมพิวเตอร์เพื่องานสื่อการสอน ตลอดจน ความรู้ในการเลือกใช้และการผลิตสื่อการสอน

3.6 การประเมินผลงานสื่อการสอน เพื่อนำผลการประเมินสื่อมาปรับปรุง การบริการสื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 12-22) “ได้กำหนดเกณฑ์ในการพัฒนาด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารของโรงเรียนในโครงการหนึ่งเดียว หนึ่งโรงเรียนในฝันไว้ ดังนี้

1. นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ
2. นักเรียนมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน
3. นักเรียนมีผลงานจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านการสื่อสาร
4. ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกระบวนการเรียนรู้
5. โรงเรียนมีอัตราส่วน อุปกรณ์พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารเหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

6. โรงเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ในการจัดกระบวนการเรียนรู้
7. โรงเรียนจัดการกับเว็บไซต์ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
8. โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการ
คลาสวัฒน์ สันติพิทักษ์ (2549 : 19-20) กล่าวถึง แนวทางในการดำเนินงาน
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเป็นทิศทางให้โรงเรียนใช้เป็นเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ
ตามเป้าหมาย สามารถแบ่งขอบข่ายกรอบกลยุทธ์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านครุภูสอน
และด้านผู้บริหารหรือสถานศึกษา ดังนี้
1. ด้านนักเรียน
 - 1.1 นักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ
 - 1.2 นักเรียนมีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน
 - 1.3 นักเรียนมีผลงานจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 2. ด้านครุภูสอน
 - 2.1 ครุภูสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกระบวนการเรียนรู้
 - 2.2 ครุภูสอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะด้าน
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - 2.3 ครุภูสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ให้กับนักเรียน
 - 2.4 ครุภูสอนค้นคว้าข้อมูลข่าวสารจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
เพื่อนำมาใช้ถ่ายทอดให้กับนักเรียน
 - 2.5 ครุภูสอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบันทึกประวัตินักเรียน
และประเมินผลการเรียนรู้
 3. ด้านผู้บริหาร
 - 3.1 โรงเรียนมีเว็บไซต์เป็นของตนเอง
 - 3.2 โรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการ
การปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภาระงานที่โรงเรียนจะต้อง
ดำเนินงานเพื่อให้ครอบคลุมงานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ประกอบด้วย
การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้
 1. งานส่งเสริม สนับสนุนนักศึกษาและเทคโนโลยีสารศึกษาจะต้องจัดทำ
งบประมาณเพื่อใช้ในการจัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่อ

เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าให้เพียงพอ กับจำนวนบุคลากร ตลอดจนจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการใช้ และเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา

2. งานพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ โรงเรียนจะต้องกระตุ้นให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. งานบริการเครือข่ายและการสื่อสาร โรงเรียนจะต้องประสานความร่วมมือกัน โรงเรียนอื่นๆ ใน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกันในลักษณะของเครือข่าย (Network) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันตลอดจนเปิดโอกาสในการบริการข้อมูลสารสนเทศ อันเป็นประโยชน์ต่อบุคคลหรือองค์กรอื่น ๆ อีกด้วย

ศิริพรรณ์ สิทธิพรม (2552 : 20) กล่าวถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอนใน 3 ลักษณะ คือ

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยี (Learning about Technology) ได้แก่ เรียนรู้ระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์ เรียนรู้ชนสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ได้ ทำระบบข้อมูลสารสนเทศเป็น สื่อสารข้อมูลทางไกลผ่าน E-mail และอินเทอร์เน็ต ได้

2. การเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี (Learning by Technology) ได้แก่การเรียนรู้ความรู้ใหม่ๆ และฝึกความสามารถ ทักษะบางประการ โดยใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน(CAI) เรียนรู้ทักษะใหม่ๆ ทาง โทรทัศน์ที่ส่งผ่านดาวเทียม การค้นคว้าเรื่องที่สนใจผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น

3. การเรียนรู้กับเทคโนโลยี (Learning with Technology) ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยระบบการสื่อสาร 2 ทาง (Interactive) กับเทคโนโลยี เช่น การฝึกทักษะกับโปรแกรมที่ให้ข้อมูล ข้อกลับถึงความถูกต้อง (Feedback) การฝึกแก้ปัญหา กับสถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นต้น การสอนด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย ห้องเรียนสมัยใหม่ มีอุปกรณ์ วีดีโอ โปรเจคเตอร์ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ มีระบบอ่านข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์แบบต่างๆ รูปแบบของสื่อการศึกษาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน มีหลากหลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของภาระใช้งาน

ทินกร จันทร์กระจ่าง และผ่องพรรณ จันทร์กระจ่าง (2552 : 16) กล่าวถึง การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการเรียนรู้อย่างมหาศาลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ 3 ประการ คือ

1. การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถศึกษาได้ทุกเวลา ทุกสถานที่
2. การศึกษาไทยในอนาคต ให้การศึกษาตามอัธยาศัยเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้

เทคโนโลยีช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระและข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้

3. การเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความเสมอภาค คุณภาพของการศึกษาและความรู้ สาระของความรู้รวมทั้งประสิทธิภาพของการเรียนรู้ได้ต่อเนื่องตลอดชีวิตจากซอฟต์แวร์ต่าง ๆ

กิตานันท์ นลิตา (2546 : 13-14 ; อ้างอิงมาจาก ทินกร จันทร์กระจ่าง และ พ่องพรรณ จันทร์กระจ่าง. 2552 : 16) กล่าวถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในวงการศึกษามีแนวทางการประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการประเมินผล การจัดเก็บและการเผยแพร่สารสนเทศ โดยการใช้ E-mail และ Web side

2. การนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้เป็นสื่อในการกระจายข้อมูลความรู้

3. การใช้เครือข่ายเฉพาะที่ (LAN : Local Area Network) อินเทอร์เน็ตในสถานศึกษา เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศและใช้ในห้องเรียน เพื่อการสอนการถ่ายทอดการสอน

4. การใช้คลื่นไมโครเวฟ การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมในการถ่ายทอดการสอน

5. การเรียนการสอนในลักษณะการสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction : WBI) เป็นการใช้คุณสมบัติของวิสดิร์บ ในการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำเสนอได้ทั้ง ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ในลักษณะต้องประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอนบนเว็บเป็นการประยุกต์วิธีสอนแบบต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ โดยการใช้เว็บเป็นแหล่งเก็บเนื้อหาจากบทเรียน เสริมเนื้อหาบทเรียน ใช้เป็นแหล่งทรัพยากรในการค้นคว้าเพิ่มเติม

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การใช้สื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ หมายถึง การส่งเสริมให้ครุน้ำสื่อการสอน และเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ มาใช้พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน

6.3 การจัดการเรียนการสอน

6.3.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ทิคนา แขนมณี (2542 : 5-12) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยเป็นผู้สร้าง (Construct) ความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจ สร้างความหมายของสาระความรู้ให้แก่ตนเอง และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันและกันและได้เรียนรู้จากกัน และกันได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ และประสบการณ์แก่กันและกันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 3. ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ในกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆให้มากที่สุด
 4. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการ (Process) ควบคู่ไปกับผลงาน (Product)
 5. ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง (Application)
- เกียรติชัย พุฒาทัย (2552 : 15) ได้สรุปหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญต้องดำเนินถึง ดังนี้

1. การเรียนรู้ต้องมีคุณค่า และมีความหมายต่อผู้เรียน รวมตลอดถึงสัมพันธ์กับ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน กล่าวคือ การเรียนรู้จะต้องมีความหมายต่อตัวเด็กเมื่อเด็กได้เรียนรู้ ในสิ่งที่ตนเองสนใจ และสามารถสร้างสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงต่อสิ่งต่าง ๆ ได้
2. การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงอย่างสนับสนุนและต่อเนื่อง เด็กควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผ่านการทดลอง การสำรวจ และ การทำงานร่วมกับเพื่อน เด็กต้องเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของตน
3. การเรียนรู้มุ่งเน้นที่ความสนใจ และความสามารถของเด็ก ส่งเสริมให้เด็ก สร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆของตนเอง
4. การเรียนรู้มุ่งเน้นที่กระบวนการ (Process) มากกว่าผลผลิต (Product) เช่น การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนของเด็ก ครูควรมุ่งเน้นที่การแสดงออกซึ่งกระบวนการคิด มากกว่าการสะกดคำที่ถูกต้อง
5. การประเมินผลผู้เรียน ควรใช้เทคนิคการประเมินผลหลากหลายรูปแบบ ประกอบกันตั้งแต่การสังเกต การสัมภาษณ์ พูดคุย การใช้แบบประเมินพัฒนาการ และการใช้เพิ่มผลงานเด็ก หันนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงให้มากที่สุด
6. การจัดการเรียนการสอนความมุ่งเน้นที่ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กและ หลักเดี่ยงการสอนที่เร่งรัดเด็ก ให้ทำแบบฝึกหัดเป็นประจำ ควรส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้การแก้ปัญหา ด้วยตนเอง

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับดี บัวใหญ่รักษ์ฯ 2550 : 18)

1. ปรับความคิดของครูให้มองนักเรียนบนพื้นฐานของความรัก ความเข้าใจ อำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศเอื้อให้ผู้เรียนแสดงความรู้ มีอิสระในการคิดลงมือปฏิบัติจริง
2. จัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยยึดหลักพัฒนาผู้เรียนให้ศักยภาพสูงสุด ผู้เรียนได้

พัฒนาตน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมหลังเรียน หลังผู้กิจกรรมมีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตน ภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติของตน

3. การชี้ชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการคิดเชิงระบบ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถเชื่อมโยงความรู้ทักษะและประสบการณ์ต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตจริง

4. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. การจัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรม นำความรู้ บูรณาการคุณธรรมในการจัดกิจกรรมทุกกลุ่มสาระวิชา ทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้

6. การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับชรรนชาติวิชา วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน วัดผลประเมินผลตามสภาพจริง สมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

7. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน
8. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่ออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้
9. ผู้เรียนและผู้สอนเรียนรู้ เป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนวิทยาการต่าง ๆ
10. การเรียนรู้เกิดขึ้น ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

11. การส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่าง ๆ คือ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ เพื่อการศึกษา จัดทำสาระของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ต้องมีลักษณะหลากหลาย เหมาะสมกับแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน แต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรประกอบส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ ศาสนา สถานประกอบการ สถาบัน สังคมอื่น องค์กรประกอบส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ ศาสนา สถานประกอบการ สถาบัน สังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริม ให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

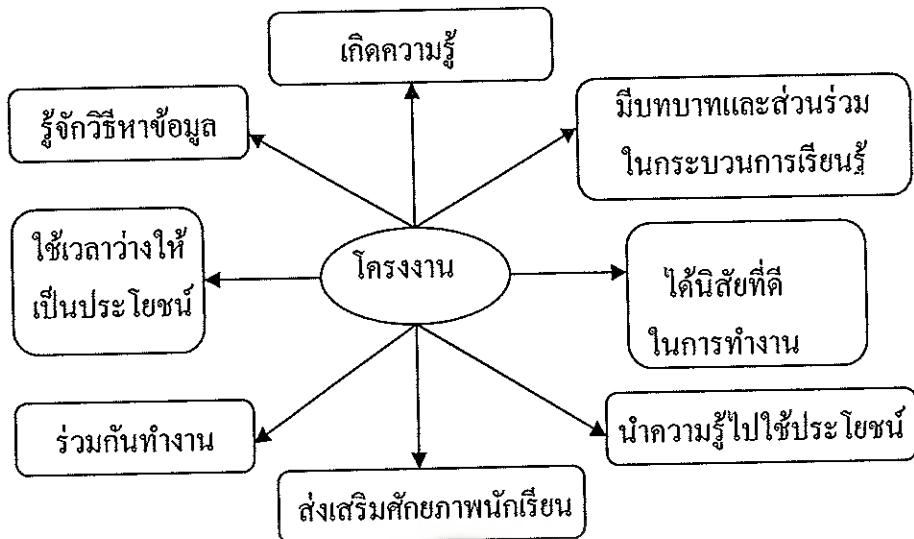
12. การประเมินผลการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากการพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ

และรูปแบบการศึกษา ซึ่งจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายประมุ่นผู้เรียน

พิสูจน์ แรมมณี (2553 : 123-253) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Instruction Emphasizing Self-Learning Process) คือ การจัดสภาพการณ์ของการเรียนการสอนที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนดำเนินการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเลือกหัวข้อ เนื้อหา วิธีการ และต้องการเรียนการสอน ได้ตามความสนใจ ผู้สอนช่วยส่งเสริม และนำตามความเหมาะสม ในการหาแหล่งเรียนรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การวิเคราะห์ สรุปชี้อุปกรณ์
2. การจัดการเรียนการสอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (Programmed Instruction) คือ การดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยให้ผู้เรียนศึกษาบทเรียนแบบโปรแกรมในเรื่องนั้นด้วยตนเอง เมื่อ เสนอเนื้อหาสาระที่จะเขียนอย่าง ๆ ต่อเนื่องตามลำดับ
3. การจัดการเรียนการสอน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer-Assisted Instruction) คือ การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อขยายขอบเขต ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน และความสามารถในการสอนของครุ การใช้คอมพิวเตอร์ นำเสนอบทเรียนด้วยวิธีใด วิธีหนึ่ง โดยนำสื่อประสมมาช่วยในการนำเสนอบทเรียน ผู้เรียนได้รับผลลัพธ์ทันท่วงทันและทราบผลการเรียนรู้ของตน ซึ่งสามารถใช้ได้หลากหลายรูปแบบใช้ทั้งทบทวนความรู้ นำเสนอเนื้อหาใหม่ หรือฝึกปฏิบัติ ทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ เกม ตามความสนใจ
4. การจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายเว็บด์ ไว์บ (Web-Based Instruction) คือ การออกแบบการเรียนการสอนโดยการจัดห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual classroom) ที่จำลองสภาพชั้นเรียนปกติ เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนผู้สอน ออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลความรู้จากเครือข่ายต่างๆ ในระบบคอมพิวเตอร์ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเครือข่ายเว็บด์ ไว์บ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยตนเองหรือมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือผู้เรียนด้วยกัน สามารถประเมินผลการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายได้
5. การจัดการเรียนการสอน โดยทำโครงการ

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2552 : 225-229) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นการสอนที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะเป็นจุดบันไดในการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีบทบาทมาก ประกอบกับการแสดงหาความรู้ ความจริง เปลี่ยนจากตำแหน่งน่าสูตร์การศึกษาในสถานการณ์จริง ลดความต้องกับหลักการแสดงหาความรู้โดยวิธีการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อชีวิตประจำวันของผู้เรียนตามสถานการณ์จริง โดยผู้เรียนปฏิบัติจริง กระทรวงศึกษาธิการสรุปข้อดีของการสอนแบบโครงการ ปรากฏดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 ข้อดีของการสอนแบบโครงการ

ที่มา : ชาญชัย ยมคิมร์ (2552 : 226)

สนธิ อินทะคร (2546 : 217-220) ได้กล่าวไว้ว่า วิชาโครงการหรือโครงการ (Project) “ได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพจากการปฏิบัติจริง โดยใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ในระหว่างเรียนและนักเรียนจะต้องทำโครงการซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. โครงการตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงการที่ผู้เรียนนำความรู้ทักษะที่เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการจัดทำโครงการ เช่น โครงการภาษาไทย โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการคณิตศาสตร์และอื่น ๆ

2. โครงการตามความสนใจ เป็นโครงการที่นักเรียนจัดทำตามความสนใจ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน โดยนำความรู้และทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาบูรณาการจัดทำโครงการตามที่ผู้เรียนสนใจ

6.3.2 การวิจัยในชั้นเรียน

ฉุวิมล วงศานิช (2547 : 11) ได้สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครุ เนื่องจากให้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่เป็นระบบ และเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้และครุกิจการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการที่เน้นการสะท้อนผล ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตย ที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และยอมรับในการค้นพบร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 8-10) ได้กล่าวถึง
รูปแบบการวิจัยในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

1. การวิจัยโดยครูเพียงคนเดียว (Individual Teacher Action Research)

เป็นการวิจัยที่ทำขึ้นเมื่อครูพบปัญหาในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ครูต้องการแก้ไขปัญหาโดยกระบวนการวิจัยด้วยตัวครูเอง ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ วิธีสอน สื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมของนักเรียน ครุจาชา�테knic วิธีการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและความสามารถ

2. การวิจัยในชั้นเรียนแบบร่วมมือ (Collaborative action Research) เป็นการวิจัยที่จัดทำขึ้นเมื่อครูสองคน ขึ้นไป พนักงานปัญหาในการจัดการเรียนรู้ที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน แล้ววางแผนการทำวิจัยร่วมกันอาจจะเป็นครูในโรงเรียนเดียวกันหรือต่างโรงเรียนก็ได้แต่ต้องมีปัญหาที่มุ่งแก้ไขเหมือนกัน

3. การวิจัยระดับโรงเรียน (Statewide Action Research) คือ การวิจัยที่มี

วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาของโรงเรียน โดยมีผู้บริหารนำทีม โดยคณะกรรมการคัดเลือกบุคลากรอื่นในโรงเรียน รวมทั้งชุมชนและคณะที่ปรึกษาจากภายนอก จะเน้นที่การปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนใน 3 ศัลย์ คือ ปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน พัฒนานักเรียนและการเพิ่มพูนความรู้ของบุคลากร

นุ๊คลากร

ศิริพงษ์ เศากะยน (2547 : 99-100) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งกำหนดไว้ 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้ความหมาย ประเมิน และกำหนดปัญหา ความต้องการดำเนินวัตถุประสงค์ในการใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจในจุดมุ่งหมาย ความต้องการและข้อตกลงเบื้องต้นที่ต้องการ จะศึกษา เช่น อาจทำเป็นแนวคิดที่สำคัญ (Key Concept) ที่ต้องการเน้นให้เห็นปัญหาเด่นชัดขึ้น

ขั้นที่ 3 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง จุดมุ่งหมาย วิธีการ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 เสียงจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปสู่การศึกษาค้นคว้า

ขั้นที่ 5 เลือกวิธีดำเนินการ เช่น เลือกกลุ่มตัวอย่าง วิธีบริหารงานวิจัยเครื่องมือ แหล่งศึกษาค้นคว้า การประสานความร่วมมือ

ขั้นที่ 6 เลือกวิธีประเมินที่จะนำมาใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

ขั้นที่ 7 การดำเนินการวิจัยกำหนดสถานการณ์และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 8 ตีความหมายของข้อมูล การอ้างอิงผลการวิจัย

6.3.3 การจัดการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34-35) ได้กล่าวว่า การพัฒนาระบวนการเรียนรู้ และแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ครุชัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ส่งเสริมให้ครุชัดกระบวนการเรียนรู้ โดยขั้นตอนทางการเรียนรู้

ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การแข่งขัน สถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้ การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง และการปฏิบัติจริง การส่งเสริม ให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา สาระกิจกรรมทั้งนี้ โดยจัดบรรยายศาสและสื่อแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้ เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครือข่าย ผู้ประกอบ ชุมชน ท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

3. จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครุในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้น การนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบก้าวตามมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนา การเรียนการสอนร่วมกัน หรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครุ เพื่อพัฒนาระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม การพัฒนาระบวนการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

สุวัฒน์ ศรีจันทวงศ์ (2550 : 15) ได้สรุป การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นที่ ความสำคัญ มีกระบวนการสำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ผู้สอนจำเป็นต้อง วิเคราะห์ภารกิจในการจัดการเรียนการสอน ว่าจะจัดการเรียนรู้อย่างไร ผู้เรียนจะเข้าใจความหมายของสิ่งที่จะเรียนรู้

2. ด้านคุณธรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ เป็นคุณลักษณะสำคัญของครุ การเป็นแบบอย่างที่ดีของครุจะช่วยให้นักเรียนซึ่งเป็นตัวตนความคิดเห็น ซึ่งมีผลต่อชีวิตของนักเรียนเมื่อครุเข้าสู่โลกความรักความแมตตามของนักเรียนด้วยความรัก ความเข้าใจ และเป็นก้าวตามมิตรซึ่งเท่ากับครุ ได้สร้างความมั่นคงในจิตใจของนักเรียน

3. ด้านกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรเป็นการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ ที่นำมาใช้จะประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ทั่วไป (Generic learning) ที่ใช้ได้กับหลาย ๆ วิชา เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกระบวนการสืบค้น เป็นต้น

4. การบูรณาการตามความเหมาะสม ของแต่ละระดับการศึกษาเนื่องจาก การเรียนรู้สามารถเกิดได้ในทุกที่และทุกโอกาสทั้งการเรียนรู้ในห้องเรียนในสภาพแวดล้อมและ ในชุมชนชาติผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ปัญญาเป็นเครื่องมือในการแสดงให้เห็นความรู้

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2543 : 14-16 ; ข้างอิงมาจาก สมพงษ์ พลเยี่ยม. 2551 : 19-20) “ได้กล่าวถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

1. วางแผนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ดังนี้

1.1 การพัฒนาผู้เรียนต้องครอบคลุมผลการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและ

ทักษะพิสัย

1.2 เสือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ

1.3 กิจกรรมในแต่ละขั้นของรูปแบบการคิดระดับสูง กระบวนการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การพัฒนาทักษะการคิดอ่อนไหว

1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ควรจะมีรูปแบบการจัดกิจกรรม

1.5 แผนการสอนต้องมีทั้งไม่มุราภรณ์และการภายนอกกลุ่มสาระ

การเรียนรู้และบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

1.6 กิจกรรมในแผนการสอน ต้องนำไปสู่การส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้

โดยการจัดทำรายงาน โครงการ

1.7 มีระบบประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยใช้เพิ่มสะสมงาน

1.8 มีระบบช่วยเหลือและเสริมให้แก่ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน

2. พัฒนาศูนย์วิชาการภายนอกเรียนให้เป็นสถานที่พัฒนาศักยภาพและความสนใจของนักเรียนแต่ละคนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เลือกปฏิบัติหลากหลายทุกกลุ่มประสบการณ์

3. จัดให้มีโครงการต่างๆ เช่น การตอบปัญหา ยอดนักสะสม ยอดนักพูด รักการอ่าน การประกวดความดี ความเสียสละ การบำเพ็ญประโยชน์ ความยั่งยืน การแข่งขันในวิชาต่างๆ การแข่งขันความคิดสร้างสรรค์ การแข่งขันโครงการ ความสามารถพิเศษด้านต่างๆ เป็นต้น

4. จัดให้มีการแสดงให้เห็น ทักษะศึกษาอกสถานที่ การเรียนรู้จากชุมชน การศึกษาโดยปฏิบัติจริง การใช้วิทยากรในห้องเรียน

5. การวางแผนการสอนที่มีความต่อเนื่อง นำไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน

6. การพัฒนาการสอนของครู จัดให้ครูเข้าร่วมสังเกต รายงานการสอนซึ่งกัน และกันอันจะนำไปสู่การพัฒนาการสอน

7. ประสานความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน เช่น ประชุมชี้แจง รายงานความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกัน

- คณบดีอนุกรรมการการประเมินศึกษาดูงาน (ม.ป.ป. : -34-35 ; อ้างอิงมาจาก
สมพงษ์ พลเยี่ยม. 2551 : 20) กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้
1. กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์โดยครร
ช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
 2. ดำเนินถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วย
วิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
 3. สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย ความถนัดและความสนใจของ
ผู้เรียนและความคาดหวังของสังคม ผู้เรียนมีความตุขในการเรียนรู้
 4. แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเพียงพอที่จะให้นักเรียนได้ใช้ค้นคว้าหาความรู้
 5. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูมีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร และเปลี่ยนความรู้
ความคิดและแก่ปัญหาร่วมกัน
 6. คิมัยมีความสร้างสรรค์ต่อครูผู้สอน สาระการเรียนรู้ รวมทั้งกระบวนการที่ก่อ
ให้เกิดการเรียนรู้ ไฟเรียน รักการเรียนรู้
 7. สาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์และ
สิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้
 8. กระบวนการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายอื่นๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว
องค์กร เพื่อสร้างความร่วมมือให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
รุ่ง แก้วแดง (2543 : 119) กล่าวถึง กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิด
มีความตุขในการเรียนรู้ ดังนี้

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยาก เนื้อหามีความต่อเนื่องและขยายไปสู่ความรู้
แขนงต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลก
2. วิธีการเรียนสนุก ตอบสนองความสนใจนักเรียน การนำเสนอเป็นธรรมชาติ
3. ส่งเสริมการคิดทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการ
คิดของเด็ก คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ
4. การเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ ความเป็นไปของสรรพสิ่ง
รอบตัวนักเรียน
5. กิจกรรมหลากหลายสนุก ชวนให้เด็กเกิดความสนใจบทเรียน
6. สื่อประกอบการเรียนเร้าใจให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้

7. การประเมินผล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินตนเอง มุ่งพัฒนาตัวเอง ในภาพรวมมากกว่าทดสอบทางวิชาการ

ที่ศึกษา แผนนี้ (2553 : 17-21) กล่าวถึง บริบททางการสอนที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1. ผู้สอน ผู้สอนเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอน เช่น ความเข้าใจในเนื้อหา สาระที่สอน ความสามารถในการสอน เจตนาคติต่อการสอนและผู้เรียน ความพร้อม บุคลิกสังคมะชั่งสั่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผู้เรียน สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของผู้เรียน เช่น ความสนใจ ความต้องการ ความถนัดในการเรียน วิธีการเรียนรู้ ความพร้อมของผู้เรียน สุขภาพ พฤติกรรม เจตนาคติต่อการเรียนรู้และครูผู้สอน ปัญหาทางการเรียนของผู้เรียน

3. การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนเนื้อหา สาระการเรียนรู้ วิธีการหรือกระบวนการที่ใช้ในการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน รวมทั้งสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอน

4. สภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น แสง สี เสียง อากาศ ขนาด ของห้องเรียน อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น

5. ผู้บริหาร ผู้บริหารเป็นผู้มีอิทธิพลต่อครุและสอนของครุมาก ลักษณะของ ผู้บริหาร นโยบายและการบริหารงาน การปกป้องคุณเลาใจให้ครุ การสนับสนุนด้านต่าง ๆ

6. โรงเรียน ได้แก่ สภาพของโรงเรียน ขนาด สิ่งแวดล้อม บริเวณ สื่ออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก งบประมาณ ทรัพยากร สวัสดิการทุกอย่างล้วนมีอิทธิพลต่อการจัดการ เรียนการสอนทั้งสิ้น

7. ผู้ร่วมงาน ได้แก่ ครุ บุคลากรสนับสนุน ภารโรง เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ

8. บุคคลในชุมชน ได้แก่ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น

9. ทรัพยากรในชุมชน ได้แก่ งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะอาด ภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. สภาพทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมให้ การสนับสนุน เศรษฐกิจในชุมชน ค่านิยม วัฒนธรรมเป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน คือ กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ของนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ คือ การวิเคราะห์นักเรียน การวางแผนการเรียน การออกแบบ กิจกรรม การดำเนินการสอน และการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนระหว่างสอน โดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ และนำกระบวนการวิจัยมาแก้ไขปัญหาทางการเรียนของนักเรียน

6.4 การวัดและประเมินผล

ปริยาพร วงศ์อนุตร โภจน์ (2546 : 167-169) กล่าวว่า การวัดและประเมินผล เป็นการตรวจสอบการสอนของครูและการเรียนของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Domain)
2. ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain)
3. ด้าน情感 (Affective Domain)

การวัดผลและประเมินผล เป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการการเรียนการสอน ซึ่งมีประโยชน์ในด้านค่าๆ ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงการสอนของครู เพื่อนำผลไปปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้น
2. เพื่อปรับปรุงการเรียนของนักเรียน ว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่เรียนเพียงใดและจะได้ปรับปรุง แก้ไขผลการเรียนของตนเอง
3. เพื่อปรับปรุงระบบบริหารงานในสถานศึกษา ทำให้ทราบสภาพที่แท้จริงของหลักสูตร โครงการสอน บันทึกการสอนที่นำมาสู่การปฏิบัติว่าประสบปัญหาอย่างไร
4. เพื่อเป็นข้อมูลทางการศึกษาทั่วไป เช่น ผลการเรียนการศึกษา การอบรมหลักสูตร การทำงาน การศึกษาต่อ
5. เพื่อประชาสัมพันธ์สถานศึกษาในด้านผลการเรียนและการดำเนินการศึกษาของนักเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้แก่ ประเภทที่สอน ระยะเวลาการสอน มาตรฐานในการสอน การรายงานผลแก่ผู้ปกครองเป็นต้น
2. จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการสอน
3. ส่งเสริมครูให้มีความรู้ทางการวัดและประเมินผล โดยการจัดการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ ในด้านเทคนิคการออกแบบข้อสอบ การให้คะแนน การประเมินผล ตลอดจนการรายงานผล

4. การจัดตารางสอน ห้องสอบและระเบียบในการสอบการคุณสอน
 5. ควรมีการประเมินผลการสอน หากมีการบกพร่องจะได้ทางแก้ไขหรือเสนอแนวทางในการนำไปปรับใช้ต่อไป
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552 : 14) กล่าวถึง หลักการดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนและตัดสินผลการเรียน
 3. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา การประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 4. การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการบวนการจัดการเรียน การสอนต้องดำเนินการด้วยเทคนิคหรือการที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถวัดและการประเมินผลผู้เรียนได้อย่างรอบค้านทั้งด้านความรู้ ความคิด กระบวนการ พฤติกรรมและเจตคติ เนماะสมกับตั้งที่ต้องการวัด ธรรมชาติวิชาและระดับชั้นของผู้เรียน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง ยุติธรรม และเชื่อถือได้
 5. การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติการสังเกต พฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
 6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินผล
 7. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษา ระหว่างรูปแบบการศึกษา
 8. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาเป็นหลักฐานการประเมินผล การเรียนรู้รายงานผลการเรียน แสดงวุฒิการศึกษาและรับรองผลการเรียนของผู้เรียน

สมนึก กัฟทิบัณ (2549 : 15-17) กล่าวว่า การวัดผลที่ดีต้องยึดหลักการวัดผล คือ การวัดที่ตรงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เลือกใช้เครื่องมือวัดที่มีความเหมาะสม ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด ใช้วิธีประเมินผลการวัดให้ถูกต้องและใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า

อรุณ ศรีสะอาด (2549 : 3 – 4) กล่าวว่า การวัดผลที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการวางแผนและดำเนินการตามหลักวิชาหลักการวัดผลการศึกษาที่ดี และพึงปฏิบัติ คือ วัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ผลที่ได้จะต้องเชื่อถือได้ ใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ และเหมาะสม มีความยุติธรรม ให้โอกาสแก่ผู้สอบและดำเนินการสอบภายในเงื่อนไขสภาพการณ์ เมื่อกัน แปลผลให้ถูกต้องและใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ของผู้เรียน และตัดสินว่า ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะความสามารถ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ อันเป็นผลมา

จากการเรียนการสอนบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดในระดับได้สามารถที่จะได้รับการเดือนชั้นเรียน หรือจบการศึกษาได้หรือไม่ สถานศึกษานี้ฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำ ประเมินว่า ด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาให้สอดคล้องและเป็นไปตาม หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จะต้องมีสาระ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 4)

1. การตัดสินผลการเรียน
2. การให้ระดับผลการเรียน
3. การรายงานผลการเรียน
4. เกณฑ์การจบการศึกษา
5. เอกสารหลักฐานการศึกษา
6. การเทียบโอนผลการเรียน
7. การประเมินคุณภาพผู้เรียน

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียน ในการอ่านหนังสือ เอกสารและสื่อต่างๆ เพื่อหาความรู้เพิ่มพูนประสบการณ์เพื่อความสุนทรียภาพ และประยุกต์ใช้นำไปสู่การแสดงความคิดเห็นการสังเคราะห์ สร้างสรรค์ การแก้ปัญหาในเรื่อง ต่างๆ และถ่ายทอดความคิดเห็นด้วยการเขียนที่มีลำดับภาษาถูกต้อง มีเหตุผลและลำดับขั้นตอน ในการนำเสนอสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่าน ได้อย่างชัดเจนตามระดับความสามารถในแต่ละระดับชั้น การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนสถานศึกษาต้องคำนึงถึงการอย่างต่อเนื่องและสรุปผล เป็นรายปีรายภาค

การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประเมินคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับ ผู้เรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกสามารถ อุทิร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 คุณลักษณะ การประเมินให้ประเมินแต่ละคุณลักษณะแล้วรวมผลการประเมินจากผู้ประเมินทุกฝ่ายแหล่ง ข้อมูลหลายแหล่งเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาสู่การสรุปผลเป็นรายปี/รายภาค และใช้เป็นข้อมูลเพื่อ ประเมินการเดือนชั้นเรียนและการจบการศึกษาระดับต่างๆ

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการประเมินการปฏิบัติกิจกรรมและผลงาน ของผู้เรียน และเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกิจกรรมและใช้เป็น ข้อมูลประเมินการเดือนชั้นเรียนและการจบการศึกษาระดับต่างๆ

สุพินดา กันหาใจสัง (2554 : 43-44) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียน ดังนี้

1. ครูผู้สอนต้องตรวจสอบความรู้ความสามารถที่แสดงพัฒนาการของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
 2. ให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนด้วยการตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง
 3. ตัวชี้วัดมีความสำคัญในการนำมาใช้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนและผู้เรียนใช้ในการตรวจสอบอันกลับว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือยัง
 4. การประเมินในชั้นเรียนซึ่งต้องอาศัยห้องการประเมินผลอย่างเพื่อการพัฒนาและการประเมินผลรวมเพื่อสรุปการเรียนรู้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน
 5. สถานศึกษาโดยผู้สอนกำหนดเกณฑ์ที่ยอมรับได้ในการผ่านตัวชี้วัดทุกด้านให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา กล่าวคือ ให้ทำทักษะการเรียนรู้ ไม่ยากหรือง่ายเกินไป เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินว่า สิ่งที่ผู้เรียนรู้ เข้าใจทำได้นั้น เป็นที่น่าพอใจ บรรลุตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ หากยังไม่บรรลุ จะต้องหาวิธีการช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสูงสุด
 6. การกำหนดเกณฑ์ตามตัวชี้วัด ผู้สอนสามารถให้ผู้เรียนร่วมกำหนดค่าไว้ได้ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและสร้างแรงจูงใจในการเรียน
 7. การประเมินเพื่อการพัฒนาส่วนมากทำอย่างไม่เป็นทางการ เช่น สังเกตหรือชักถาม หรือการทดสอบย่อย ใน การประเมินเพื่อการพัฒนา ควรให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาจนผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ผู้เรียนแต่ละคนอาจใช้วิธีการเรียนและวิธีการเรียนที่แตกต่างกัน
 8. ครูผู้สอนควรนำข้อมูลที่ได้มาใช้ปรับวิธีการสอนเพื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ อันจะนำไปสู่การบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
 9. การประเมินเพื่อการพัฒนาไม่จำเป็นต้องตัดสินให้คะแนนเสมอไป การตัดสินให้คะแนนหรือให้เป็นระดับคุณภาพควรคำนึงถึงการ โดยใช้การประเมินสรุปผลรวมเมื่อจบหน่วยการเรียนรู้และจบรายวิชาเท่านั้น
- จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนการสอน ตามวิธีการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดโดยครูมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพและหลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.5 กระบวนการนิเทศภายใน

จิตติพง ธรรมนีญากร (2552 : 25) ได้สรุปกระบวนการนิเทศโดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผนกำหนดทางเลือก แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อพัฒนา การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพตามนโยบาย

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือให้ตรงกับปัญหา ซึ่งอาจเป็นแบบทดสอบหรือ แบบประเมินคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยการประชุมคณะกรรมการผู้นิเทศและ ผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดงานที่รับผิดชอบและปฏิบัติตามแผน

ขั้นที่ 5 การประเมินและรายงานผล ซึ่งผู้นิเทศควรประเมินผลก่อนปฏิบัติงาน ระหว่างปฏิบัติงาน ระหว่างปฏิบัติงาน หลังปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ปรับปรุงข้อบกพร่องและ หาวิธีการพัฒนาให้ดีขึ้น

อุทัย บุญประเสริฐและคณะ (2528 : 80) ได้สรุปขั้นตอนการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ (Analysis) เพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จตามกำหนด

2. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดขั้นตอน เค้าโครงการทำงานที่เหมาะสม ภายใต้สภาพแวดล้อมและข้อจำกัดที่มีอยู่

3. ลงมือปฏิบัติ (Doing) เป็นการลงมือดำเนินการตามขั้นตอนการทำงานที่วางแผนไว้

4. นิเทศ ติดตามผล (Supervision) เป็นการติดตาม คุ้มครองและให้กำลังใจ สนับสนุน ให้สามารถทำงานจนประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 20) ได้สรุปกระบวนการ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมมือกัน ปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ และส่งเสริม ประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้ผลลัพธ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีคุณภาพ โดยมีกระบวนการ นิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ดังนี้

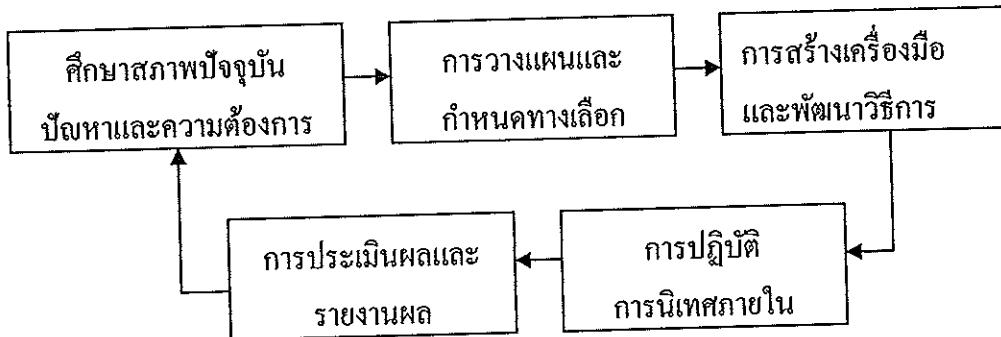
1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก

3. การสร้างเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ

4. การปฏิบัติการนิเทศภายใน

5. การประเมินผลและรายงานผล

แผนภาพที่ 5 กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ที่มา : นราภิชัย บวรนุณฤทธิ์ (2540 : 17)

กรมสามัญศึกษา (2545 : 15-16) ได้กล่าวถึง การนิเทศ โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินการมีขั้นตอนของการวางแผนการนิเทศที่สำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการวางแผน (Plan) เป็นขั้นเตรียมการนิเทศโดยศึกษาข้อมูล สารสนเทศ ประมวลสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการศึกษา กำหนดค่าดูมุ่งหมาย การนิเทศ กำหนดกรอบการประเมิน วิธีการติดตามและการรายงานผลการนิเทศ และขอบเขต โครงการ งบประมาณ

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการตามแผนนิเทศ (Do) โดยประชุมเพื่อทบทวนจุดมุ่งหมาย การนิเทศ แบ่งหน้าที่การงานในการนิเทศ ประสานงานบุคคลที่เกี่ยวข้อง และนิเทศตามแผนด้วย รูปแบบ เทคนิค วิธีการที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผล (Check) เพื่อประเมินผล การปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ มีสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ครุปฏิบัติจริง ปัญหา อุปสรรค ที่เป็นข้อมูลสารสนเทศที่ต้องตรวจสอบดูใหม่ แล้วปรับปรุงการนิเทศต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุง (Action) เมื่อสิ้นสุดผลการนิเทศ แต่ละครั้ง ควรรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ โดยทำเป็นบันทึกข้อความ หรือแบบรายงาน ที่กำหนดไว้ในหัวข้อประเด็นต่างๆ เช่น ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ วันเดือนปีที่นิเทศ กิจกรรมที่นิเทศ เนื้อหาระที่นิเทศ การประเมินผลของผู้รับการนิเทศ และข้อควรพัฒนา

วัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 27-28) ได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยตรง ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครุหรือคณะกรรมการ)
2. เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงพัฒนา
3. นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหาร โรงเรียนได้รับทราบ

และขออนุญาติการดำเนินการ

4. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการณ์สอนและความรู้เกี่ยวกับวิชีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่นำเสนอไป
 5. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนด วัน เวลา ที่จะสังเกตการณ์สอน ประชุมปรึกษา หารือเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
 6. ดำเนินการตามแผน โดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ)
 7. สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนารายงานผลสำเร็จ
- ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 227- 236) ได้กล่าวถึง หลักการ ขั้นตอน การบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

หลักการ

1. ควรมีการบริหารงานเป็นระบบ และมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นโครงการ
2. การนิเทศต้องถือหลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน
3. การนิเทศเป็นงานสร้างสรรค์ เป็นการแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลให้แต่ละบุคคลได้แสดงออก และพัฒนาความสามารถเหล่านั้น ได้อย่างเต็มที่
4. การนิเทศเป็นการเก็บปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน
5. การนิเทศเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างกัน สร้างมนุษยสัมพันธ์มีวิธีการทำงานที่ดี และความสามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้
6. การนิเทศเป็นการสร้างความผูกพัน และความมั่นคงต่องานอาชีพรวมทั้งความเขื่อนนั้น ในความสามารถของตนเอง เกิดความพึงพอใจในการทำงาน
7. การนิเทศเป็นการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครู ให้มีความรู้สึกภูมิใจในอาจารย์เป็นอาชีพที่ต้องใช้วิชาความรู้และความสามารถ และสามารถที่จะพัฒนาได้ ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศในสถานศึกษา

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศตอนที่เป็นพื้นฐาน ที่สำคัญที่สุดผู้นิเทศต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ
2. การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศการวางแผนตามลักษณะงานนิเทศ ภายใต้ในโรงเรียน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการ และเหตุผลและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่า มีความต้องการนิเทศค้านำไปแล้วน่าจะจัดทำแผนงาน โครงการต่อไป ในการวางแผนยังกำหนดวิธีการกำหนดเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องและตั้งพื้นฐาน
3. การดำเนินงาน การดำเนินการนิเทศเป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติ

เพื่อให้ได้ความคุณต้องการหรือเป้าหมายที่วางแผนไว้ ซึ่งจะมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน คือ การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติและการปฏิบัติงานประกอบด้วยการปฏิบัติงานที่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย

4. การประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลเป็นระบบมี 3 ส่วน คือ

4.1 การประเมินผลที่ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การประเมินผลที่มุ่งตัวนักเรียนนักศึกษา เครื่องมือวัดสุดยอดที่ใช้ในการสอน รวมทั้งคุณสมบัติและความสามารถของครูผู้สอน

4.2 การประเมินผลที่กระบวนการเป็นการประเมินขณะดำเนินการตามโครงการ เพื่อการปรับปรุงโครงการ

4.3 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินผลหลังจากดำเนินตามโครงการแล้ว พิจารณาผลที่ได้จากการว่า บรรจุคุณค่าอย่างหมายถึงไว้หรือไม่

5. การนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้

5.1 เมื่อประเมินผลแล้วพบว่าผลที่ได้เป็นไปตามมาตรฐานคุณค่าหมายที่วางแผนไว้ สามารถนำไปใช้ในการนิเทศในกลุ่มอื่นต่อไป

5.2 เมื่อประเมินผลแล้วพบว่า ผลการนิเทศยังมีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขที่สามารถจะปรับปรุงวิธีการใหม่ให้เหมาะสม

5.3 เมื่อผลการประเมินพบว่า วิธีการนิเทศที่ใช้มีปฏิกริยาจากผู้รับการนิเทศ และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์มาก ก็ควรจะได้วางแผนการนิเทศใหม่

5.4 เมื่อผลการประเมินพบว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้ได้ผลดีมากฝ่ายประชาชนพันธ์ สามารถจะประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษาอื่นนำไปปฏิบัติได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายใน คือ การดำเนินงานอย่างมีแบบแผน เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้ได้มาตรฐานตามเก้าหมาย ที่กำหนด ล่างผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงชั้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา 2) วางแผนการนิเทศภายใน 3) ดำเนินการนิเทศภายใน 4) การประเมินผลการนิเทศภายใน

จากการศึกษา หลักการ แนวคิดและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน โรงเรียน ผู้วิจัย นำมามาดำเนินการอบรมแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยกำหนด วัตถุประสงค์ เมื่อหา ประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งมีกระบวนการสำหรับ คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ การวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

2. ด้านการใช้สื่อ เทคโนโลยีและสารสนเทศ หมายถึง การส่งเสริมให้ครุนำสื่อ การสอน และเทคโนโลยีที่ใช้จัดการสารสนเทศ มาใช้พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยคำนึงถึง จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการใช้สื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้อง กับสาระการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียน

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์นักเรียน การวางแผนการเรียน การออกแบบกิจกรรมการ ดำเนินการสอน และการประเมินผลการเรียนระหว่างสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำ กระบวนการวิจัยมาแก้ไขปัญหาทางการเรียนของนักเรียน

4. ด้านการวัดและประเมินผล หมายถึง การวัดและประเมินผลการจัดการเรียน การสอน ตามวิธีการวัดและประเมินผลให้ครบถ้วนมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยครุมีความรู้ ความเข้าใจในการสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพและหลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน ตนเอง ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน ได้ข้อมูลเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. กระบวนการนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินงานอย่างมีแบบแผน เพื่อพัฒนา การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาและครุผู้สอนให้ได้มาตรฐานตามเป้าหมายที่กำหนด ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์นิเทศสถานศึกษา 2) การวางแผนการนิเทศภายใน 3) การดำเนินการนิเทศภายใน 4) การประเมินผลการนิเทศภายใน

บริบทโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

1. ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลบูรพาพิทยาคาร โรงเรียนเทศบาลศรีสวัสดิ์วิทยา โรงเรียนเทศบาลบ้านส่องนางไย โรงเรียนเทศบาลสามัคคีวิทยา โรงเรียนเทศบาลโพธิ์ศรี โรงเรียนเทศบาลบ้านก้อ และ โรงเรียนเทศบาลบ้านแมด

ผู้วิจัย นำข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม เกี่ยวกับการจัด การศึกษา บุคลากร นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาสรุปในรูปแบบตาราง (กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม. 2554 : 5-10) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

โรงเรียน/การจัดการศึกษา	ผู้บริหาร	ครู	นักเรียน
1. นุรพาพิทยาคาร (ระดับก่อนประถมศึกษา-ม. 6)	3	42	1,122
2. ศรีสวัสดิ์วิทยา (ระดับก่อนประถมศึกษา-ม.3)	2	22	460
3. บ้านส่องนาวยิ (ระดับก่อนประถมศึกษา-ม.3)	2	46	1,003
4. สามัคคีวิทยา (ระดับก่อนประถมศึกษา-ม.3)	2	25	447
5. โพธิ์ศรี (ระดับก่อนประถมศึกษา-ป.6)	2	12	153
6. บ้านก้อ (ระดับก่อนประถมศึกษา-ม.3)	2	20	423
7. บ้านแมด (ระดับก่อนประถมศึกษา-ป.6)	1	7	36
รวมทั้งสิ้น	14	177	3,644

2. ทิศทางการจัดการศึกษา

สำนักงานเทศบาลเมืองมหาสารคาม (2554 : 52-56) ได้กล่าวถึง ทิศทางการพัฒนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

2.1 ทิศทางการจัดการศึกษาและการพัฒนาจังหวัดมหาสารคาม

วิสัยทัศน์ “ เมืองการศึกษา พัฒนาทรัพยากรุ่นคุณ แหล่งผลิตผลการเกษตร สรางชุมชนเข้มแข็ง ”

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย 4 ประเด็น

1. สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และศูนย์กลางวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างโอกาส ให้ประชาชนเข้าถึงการบริการทางการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและการศึกษาตามอัชญาศัย พัฒนาเสริมสร้างบรรษัตของสภาพแวดล้อมให้อื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์กลาง วัฒนธรรม สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพแรงงานให้ความรู้และทักษะในวิชาชีพ

2. ส่งเสริมให้เป็นแหล่งผลิตผลการเกษตรเศรษฐกิจ ได้แก่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมเศรษฐกิจเพื่อชุมชน

3. เสริมสร้างเศรษฐกิจเพื่อชุมชน ได้แก่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ท้องถิ่น และ การท่องเที่ยว ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจเพื่อชุมชน

4. การสร้างชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ พัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของ องค์กรชุมชนทุกระดับ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายขององค์กรคู่หัวใจประชาธิปไตย พัฒนาระบบ

บริหารจัดการทรัพยากรัฐธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และสร้างชุมชนน่าอยู่ สังคมที่สงบ

2.2 ทิศทางการจัดการศึกษาของเทศบาลเมืองมหาสารคาม

วิสัยทัศน์ “เมืองน่าอยู่คุ้มครองคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน”

นโยบายด้านการพัฒนาชีวิตคุณภาพ

จัดการศึกษา เรียนรู้ตลอดชีวิตที่มั่นในคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพسانกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้

1. จัดการศึกษาทั้งในระดับ นอกรอบและตามอัชญาคัยให้มีคุณภาพ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และยกระดับการศึกษาให้มีมาตรฐานสูงขึ้น
2. ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. พัฒนาระบวนการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ให้มีคุณภาพ
4. ส่งเสริมพัฒนาครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตร อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ระบบการสอนมีความเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ระบบการสอนมีความหมายสืบทอดและสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. พัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนให้มีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์การพัฒนา : ด้านการศึกษา วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการศึกษาขั้นพื้นฐานและส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม นำความรู้เกิดภูมิคุ้มกัน เสริมสร้างสุขภาวะของประชาชนให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายใจ สังคม อารมณ์และจิตวิญญาณ เสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตมุ่งพัฒนาคุณธรรม ความเสียสละ ความสามัคคีและปลูกฝังจิตล้าภิก ค่านิยมการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนางานบริการ ทางสังคมทั้งด้านการศึกษาและกีฬา ความภาคภูมิใจและมีส่วนร่วมในการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวทางในการพัฒนา คือ การพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามความพร้อม และความต้องการภายในท้องถิ่น ทั้งในระบบ นอกรอบ การศึกษาตามอัชญาคัยโดยมุ่งส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและการดำรงชีวิตที่ดีในสังคม

2.3 ผลการพัฒนาสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม

กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม (2555 : 57-60) สรุปผลการพัฒนาใน

ภาพรวมของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม จากการประเมินภายนอกของสำนักงาน
รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ดังนี้

ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนา

1. ด้านปัจจัยทางการศึกษา คือ ควรส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและ
จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม
เพิ่มพูนความรู้ในสาขาวิชาที่สอน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการสอน จัดอบรมพัฒนาคุณภาพชีว
เทคโนโลยีการที่ทันสมัย การพัฒนางานวิชาการ การบริหารจัดการ การนิเทศ กำกับติดตามผลการ
ดำเนินงาน

2. ด้านกระบวนการทางการศึกษา คือ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคลากร
และภาระงานเพื่อการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดระบบสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน
สามารถใช้งานได้ทันที ควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาครูอย่างเป็นระบบและ
ต่อเนื่อง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตาม
ศักยภาพเต็มความสามารถ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรห้องถันเพื่อส่งเสริมคุณภาพ
ผู้เรียนให้มีความหลากหลายตามความสนใจของผู้เรียนให้มากขึ้น ควรให้เด็กรู้จักแหล่งเรียนรู้ใน
ห้องถัน จัดระบบการนิเทศการเรียนการสอน และนำผลการนิเทศการเรียน การสอนมาปรับปรุง
ให้เป็นปัจจุบัน สะท้อนต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษา

3. ด้านผลลัพธ์ คือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน
มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้าง
องค์ความรู้ได้ มีทักษะการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย รักการเรียนรู้ พัฒนา
การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้อง
ให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ หักเงิน
นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษากำหนด

แนวทางพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

จากการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้วิเคราะห์ชุดเด่น ชุดด้อย
โอกาส อุปสรรคในการพัฒนามีสาระสำคัญที่น่าสนใจ กองการศึกษาเทศบาลเมืองมหาสารคาม
(2555 : 96-97) ดังนี้

1. ชุดด้อยของสถานศึกษา

1.1 ด้านผู้เรียน คือ ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์
และคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี

1.2 ด้านครู คือ ครูขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี ขาดสื่อและอุปกรณ์

ที่ทันสมัย ครูบางกอกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาคแคลน

2. อุปสรรค

อุปสรรค คือ ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนไม่อื้อต่อ การสนับสนุนการเรียนของนักเรียน สภาพการคุณและบุตรหลานของผู้ปกครองยังไม่เหมาะสม นโยบายหรือวิธีการส่งเสริมขวัญกำลังใจบุคลากรทางการศึกษายังไม่คีพอ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา

3.1 ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ ได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์

3.2 ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนอ่านคล่อง เขียนถูกต้อง คิดเลขเป็น

3.3 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในการใช้ชุดกรณีและเทคโนโลยี ที่ทันสมัย รวมทั้งจัดหาครุภัณฑ์สอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

3.4 ส่งเสริมให้มีสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอ

3.5 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์แผนงาน โครงการสำหรับครูและผู้บริหารสถานศึกษา

3.6 นิเทศ ติดตาม ส่งเสริมขวัญและกำลังใจผู้บริหาร ครูและบุคลากร ทางการศึกษาอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาที่คิดทางการจัดการศึกษาและผลการประเมินภายในและการประเมินภายนอกสถานศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์และคิดสร้างสรรค์ ขาดความทักษะในการใช้เทคโนโลยี ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ครูบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาคแคลน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรจัดระบบนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความสามารถในวิชาที่สอน พัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูมีขวัญกำลังใจที่ดีในการพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สุภิรัตน์ วีระสุนทร (2553 : 65) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในตามคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปคัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการศึกษา พบว่า โดยรวม

และรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่ำ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปราณ พงศ์สุวรรณ (2553 : 65-66) ได้ศึกษาระดับปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองชัยภูมิ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครุ ผลการศึกษา พบว่า ด้านวางแผนการนิเทศ มีแนวทางพัฒนา คือ การวางแผนการนิเทศโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม ร้อยละ 73.45 จัดทำแผนการนิเทศอย่างชัดเจนร้อยละ 60.18 จัดทำคู่มือและสร้างเครื่องมือนิเทศร่วมกันร้อยละ 51.33 ให้รายงานสรุป ผลการนิเทศอย่างต่อเนื่องร้อยละ 30.97 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีแนวทางพัฒนา คือ แจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 79.65 การนิเทศควรมีรูปแบบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมร้อยละ 76.99 มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครุให้มีความรู้เรื่องการนิเทศร้อยละ 70.80 ควรเยี่ยมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอคิดเป็นร้อยละ 57.52 การนิเทศโดยเป็นรูปแบบที่ให้กำลังใจ หรือเป็นกلامยາณมิตรคิดเป็นร้อยละ 57.52 และไปทัศนศึกษาจริงโรงเรียนต้นแบบที่มีการนิเทศอย่างเป็นระบบร้อยละ 49.56 ด้านการประเมินผลการนิเทศมีแนวทางพัฒนาดังนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการกำกับติดตาม และตรวจสอบ ตรวจสอบ อย่างสม่ำเสมอร้อยละ 72.57 แต่งตั้งและมอบหมายให้มีคณะกรรมการตรวจสอบ การนิเทศร้อยละ 67.26 และประสานงานกับฝ่ายศึกษานิเทศก์ระดับเทคนิคร้อยละ 55.75 ด้านการปรับปรุงผลการนิเทศมีแนวทางพัฒนา ดังนี้ การนำผลการนิเทศไปปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอนร้อยละ 73.45 มีการประเมินผลการนิเทศเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร้อยละ 51.33 ควรนำข้อบ่งพร่องมาพัฒนาปรับปรุงการนิเทศในครั้งต่อไปร้อยละ 44.25 การศึกษาร้อยละ 51.33 ควรนำข้อบ่งพร่องมาพัฒนาปรับปรุงการนิเทศในครั้งต่อไปร้อยละ 44.25

เกรียงศักดิ์ ไชยнетร (2552 : 74-75) ได้ศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเชียงคำ (วัดพระธาตุสบวน) อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครุผู้สอน ผลการศึกษา พบว่า โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นิค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้และด้านการพัฒนา และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ โดยการจัดให้มีการสรุปและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อหาแนวทางพัฒนาและปรับปรุง การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอนของครุ ส่วนการจัด การเรียนการสอนโดยเน้นความรู้ถาวรให้เกิดแก่ผู้เรียน ติดตามประเมินผลการใช้ต่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีและการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน

พัชรี ศานติอวารณ์ (2552 : 96-97) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาเม่น้ำງา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ แยกเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการสอน ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดการบริหารงานบุคคล ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ผลการศึกษา โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจและด้านการจัดการบริหารงานบุคคล ข้อเสนอแนะได้แก่ ผู้บริหาร มีหน้าที่ช่วยให้ครุพอยในงานที่ทำ ให้ได้รับความสะดวกปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ส่งเสริม ภาระส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินงาน ช่วยให้ครุพอยมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน จัดบริการด้านต่าง ๆ เช่น คู่มือครุพอย การอบรม

ธวัชพงษ์ รุ่งขุน (2552 : 61) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครุพัฒน์สอน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศนิเทศการเรียนการสอน โดยรวม มีสภาพและครุพัฒน์สอน ผลการศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศนิเทศการเรียนการสอน โดยรวม มีสภาพ การนิเทศอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านเอกสารประกอบหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ด้านสื่อการเรียน การสอนและด้านการจัดทำหลักสูตรการสอน ผลการเปรียบเทียบสภาพการนิเทศการเรียนการสอน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรการสอน ด้านเอกสารประกอบหลักสูตร และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาไม่แตกต่างกัน

สุรชัย รองเริ่ม (2550 : 50-51) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและหัวหน้างานวิชาการ ผลการศึกษา โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และด้านการประเมินผลการนิเทศภายใน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน แนวทางพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 สรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดค่าพื้นฐานการนิเทศภายในให้ชัดเจน 2) ขั้นปฏิบัติการสร้างจิตสำนึกร่วมในการวางแผนและกำหนดค่าพื้นฐานการนิเทศภายใน สนับสนุนด้านงบประมาณ จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง 3) ขั้นตรวจสอบ กำหนด ติดตาม

ดำเนินการนิเทศภายในตามตารางที่กำหนด รายงานความก้าวหน้าเป็นระยะ 4) ขั้นประเมินผล ควรประเมินผลเพื่อการพัฒนาให้กำลังใจเสนอแนะ ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้ผลการประเมิน ปรับปรุง พัฒนาการนิเทศให้ดีขึ้น

ประทีป ขออ้อมคิด (2551 : 47-49) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 แยกเป็น 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ขั้นวางแผนและกำหนดทางเลือกในการนิเทศภายใน ขั้นสร้างเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ขั้นปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ขั้นการประเมินผลและ รายงานผลการนิเทศภายใน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผลการศึกษา โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายค้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกค้าน ขั้นที่มีค่า เคลื่อนย้ายสูงสุด คือ ขั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ รองลงมา คือ ขั้นปฏิบัติ การนิเทศภายใน โรงเรียนผลการเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยรวมและรายค้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พวงเพชร พิมเตย (2550 : 49-51) ได้ศึกษาสภาพการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 แยกเป็น 4 ค้าน ได้แก่ ค้านสภาพปัจจุบัน และความต้องการ ค้านการวางแผนการนิเทศภายใน ค้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ค้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ผลการศึกษา โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายค้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากทุกค้าน ค้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ค้านการวางแผนการนิเทศภายใน รองลงมา คือ ค้านสภาพปัจจุบันและความต้องการ การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมาคือ จัดประชุมเพื่อศึกษาสภาพการบริหารการนิเทศภายใน โรงเรียน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการค้านสื่อการเรียนการสอน ภายในโรงเรียน แนวทางพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ กা�ภัยในโรงเรียน แนวทางพัฒนาการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน ความต้องการของโรงเรียน การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ดังนี้ ควรศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการของโรงเรียน หาแนวทางพัฒนาให้ตรงตามความต้องการและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วางแผนกิจกรรม ขั้นตอน การนิเทศที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน ประเมินผลและรายงานผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการดำเนินงานทั้งระบบ

สุชาติ ฤทธิพรณัรตน์ (2549 : 87) ได้ศึกษาสภาพการนิเทศภายในกับพฤติกรรม การสอนของครูตามความคิดเห็นของผู้นิเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำปาง เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครุวิชาการ โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติ

อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาภูมิ ด้านการพัฒนา วิชาชีพให้กับครูด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงและด้านการวิจัย เชิงปฏิบัติการ

จุลมาศ จำปา (2542 : บทคัดย่อ ; อ้างอิงมาจาก สุชาติ ฤทธิพรเมธรัตน์. 2549 : 38-39) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและเขตติดต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประณีตศึกษาจังหวัดนครพนม ผลการศึกษา พบว่า มีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการนิเทศภายใน สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจอยู่ใน ระดับมาก ส่วนด้านการปฏิบัติและวิธีการในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ ภายในสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ด้านการปรับปรุงและแก้ไข ตามที่เสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประณีตศึกษาจังหวัด และเขตติดต่อการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและ แนวทางของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

พันธุ์สักดี เนื่อง ณ สุวรรณ (2549 : 101) ได้ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตาม กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษายอดต่างกัน มีการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน โดยรวมและรายด้านทุก ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เอกสาร แสนกันคำ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการนิเทศ ภายในสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนา ภูมิ ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ด้านพุติกรรมการสอน ของครู โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการดำเนินการสอน ด้านการเตรียมการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล ผลการเปรียบเทียบ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษากับพฤติกรรมการสอนของครู สังกัดสำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ด้านสภาพ การนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง

ด้านการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครู ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่แตกต่างกัน ด้านการพัฒนาอยู่่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นว่า มีการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการพัฒนาอยู่มากกว่าครุวิชาการ และครู ด้านพฤติกรรมการสอนของครู โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

รุ่งกิจพย์ รุ่งเรือง (2546 : 70-73) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร สาขาวิชาเขตกรุงธนบุรี ผลการศึกษา โดยรวม พบร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู มีสภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบร่วม ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการขัดระบบ การเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลการสอน ด้านการจัดทำสื่ออำนวยความสะดวก การเรียนการสอน ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริการพิเศษแก่นักเรียน ด้านการฝึกอบรมครุประชำการ ด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริการพิเศษแก่นักเรียน ด้านการปฐมนิเทศ ครุใหม่ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและด้านการจัดทำวัสดุอุปกรณ์ มีสภาพการปฏิบัติงานนิเทศตามลำดับ สภาพการปฏิบัติงานข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การให้คำปรึกษานในการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการวิจัย ในห้องเรียน โรงเรียนกำหนดแผนหรือโครงการพัฒนาครุด้านการเรียนการสอน ดำเนินการให้ครุ มีความรู้ความเข้าและสามารถถือกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีความรู้ความเข้าและสามารถถือกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างถูกต้องและเหมาะสม สม

สุรินต์ นุญราศี (2546 : 98-101) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการนิเทศ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนน้ำหน่าโคม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี หลังจากการนำเอากระบวนการนิเทศที่ก่อให้ร่วมศึกษาสร้างข้อตกลงร่วมกันมาใช้ พบร่วม ผู้บริหาร โรงเรียนและครุเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและการสอนของตนเองเป็นอย่างมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศ และเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มุ่งมั่น ที่จะพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เกย์ม แวงค์นิล (2546 : 66-69) ได้ศึกษาการบริหารงานนิเทศภายในของโรงเรียน ขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ตามความคิดเห็น ของผู้บริหาร โรงเรียนและหัวหน้างานวิชาการ ผลการศึกษา โดยรวม พบร่วม มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบร่วม ด้านวัดผลและประเมินผล ด้านกิจกรรมการเรียน การสอน ด้านหลักสูตรมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านเทคนิคและวิธีการนิเทศ ด้านลีอ การเรียนการสอนมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ แนวทางการพัฒนานางานนิเทศ ภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงราย ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้ ด้านหลักสูตร ควรขับเคลื่อนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรท้องถิ่นสนอง กับความต้องการของชุมชน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้มีการพัฒนาโดยขัดกิจกรรม

การเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสอน จัดทัศนศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ กับความต้องการ สนับสนุนการผลิตสื่อใช้เองให้ตรงกับเนื้อหาที่สอน ใช้สื่อที่ทันสมัย เช่น สื่อเทคโนโลยีต่างๆ ด้านเทคนิคและวิธีการนิเทศ ควรใช้เทคนิคหรือการนิเทศที่หลากหลายตามสภาพ และบุคคลที่รับ การนิเทศ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนนิเทศกันเองและต่อเนื่อง ด้านวัดและประเมินผล ควรพัฒนา ให้มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและใช้วิธีการที่หลากหลายครอบคลุม จัดอบรมการวัด และประเมินผลให้กับครุ จัดให้ทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน

ประเทือง ประทุมเทา (2546 : 69-70) “ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ จำกัดเมือง จังหวัดระยอง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและ ครุผู้สอน ผลการศึกษา โดยรวม พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมการนิเทศการสอน ด้านการประเมินผล การนิเทศการสอนและด้านการดำเนินการนิเทศการสอน มีสภาพการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ใน ระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ จำกัดเมือง จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอนและวุฒิการศึกษาไม่ แตกต่างกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เมดิสัน (Madison. 2002 : 128) “ได้ศึกษาประสิทธิภาพของผู้นิเทศในโรงเรียน ประถมศึกษา โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ได้แก่ บรรยายบททางโรงเรียน ความพอใจต่องาน ที่รับผิดชอบ ความพึงพอใจในหน้าที่ของครุที่สัมพันธ์กับรูปแบบภาวะผู้นำและระดับการใช้งาน ของผู้นิเทศ การทำข้อมูลใช้แบบสอบถาม พบว่า 1) ครุที่มีความพึงพอใจในงานหน้าที่หรือพอใจ เพื่อนร่วมงาน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้นิเทศ 2) ครุชอบทำงานร่วมกับผู้นิเทศที่มีการใช้งานหน้าที่ ตามระเบียบหรือสายบังคับบัญชา 3) ผู้นิเทศมีความพึงพอใจเพื่อนร่วมงานมากกว่าการทำงาน ร่วมกับบุคลากรในระดับผู้บริหารเดียวกัน 4) ครุระบุว่า ผู้นิเทศที่ใช้งานตามระเบียบและ มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบภาวะผู้ทำได้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีภาวะผู้นำสูง 5) ครุรับรู้ว่า ผู้นิเทศที่มีคุณสมบัติทำงานตามอำนาจหน้าที่ มีส่วนส่งเสริมให้เกิดบรรยายการที่ก่อให้เกิด ความร่วมมือ ในการทำงานร่วมกันมีความไว้ใจและความสามารถสามารถก็เกิดขึ้น

แอนเดอร์สัน (Anderson. 2002 : 175) “ได้ศึกษาเปรียบเทียบความต้องการนิเทศของ ที่ปรึกษากำลังใช้สารต้องห้าม ความต้องการระดับพัฒนาการนิเทศเชิงคุณิต ระยะเวลาที่ดำรง ตำแหน่งที่ปรึกษา การใช้สารต้องห้าม การปรับเปลี่ยนมาดำรงตำแหน่งระดับการศึกษาและได้

กำหนดความต้องการใช้ 2 ระดับ คือ ความต้องการในกระบวนการเรียนเกี่ยวกับการสร้าง ความสัมพันธ์และสิ่งแวดล้อมที่ใช้ประโยชน์ในงานนิเทศ

คลาร์ก (Clark. 1998 : 5904 - A) ได้ทำการศึกษา การรับรู้ของครูและผู้นิเทศ เกี่ยวกับ
การนิเทศที่ใช้ในปัจจุบัน และที่คาดหวังหรือในอุดมคติ โดยการนิเทศดังกล่าวเกี่ยวกับ การส่งเสริม
ให้ครูมีการเจริญองค์ความและพัฒนาตน สามารถใช้ตัดสินประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองได้
กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย จากผู้นิเทศ 73 คน ครู 305 คน จาก 45 เขต โรงเรียน ในเมืองนิวแอลเบรียร์
การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า มีความแตกต่างระหว่างผู้นิเทศกับครูเกี่ยวกับ
การรับรู้ประสิทธิภาพของการนิเทศที่ได้ปรับปรุง แต่ไม่พนความแตกต่างเมื่อวัดการนิเทศในระบบ
การนิเทศที่คาดหวังหรือในอุดมคติ และพบว่า ผู้นิเทศและครูมีการรับรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพของ
ระบบการนิเทศครูที่ใช้ในปัจจุบันแตกต่างกันแต่ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีการรับรู้ประสิทธิภาพดังกล่าว
ที่คาดหวังไม่แตกต่างกัน

อเนลโล (Anello. 1996 : 2941) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของครูใหญ่ที่มีต่อ
ประสิทธิภาพของการนิเทศ โรงเรียนประถมศึกษาใน Spring Field รัฐแมเชาชูสเตต พบร่วม
ผู้บริหารรับรู้ว่าตนเองสามารถทำการนิเทศภายในโรงเรียนของตนเองได้ดี ส่วนครูก็ต้องการเข้าไป
มีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียนมากขึ้นและพอใจในการนิเทศภายในโรงเรียน

วิลเลียม (Williams. 1994 : 2425-A) ได้ศึกษา กลยุทธ์การใช้การนิเทศภายใน
โรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน กลุ่มประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู
และประธานสหภาพครูในเขตโรงเรียน K-12 รัฐแคลิฟอร์เนีย พบร่วม 1) ผู้บริหารและครุข้าด
ความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน 2) ครูผู้สอนมีความเห็น
ว่า ผู้บริหารไม่ค่อยสังเกตการและเยี่ยมชมห้องเรียนอย่างเป็นทางการส่วนผู้บริหารมีความเห็นว่า
มีการสังเกตการณ์และเยี่ยมชมห้องเรียนอยู่เป็นประจำ 3) ผู้บริหารให้ความสำคัญและรับผิดชอบ
ต่อการนิเทศภายในโรงเรียนมากกว่าการจัดการด้านอื่น ๆ และเสนอแนะว่า ควรลดน้อยลง
การนิเทศภายในที่มีความซับซ้อนลง ควรมีการยึดหยุ่นและพัฒนากลยุทธ์ในการนิเทศภายในเพื่อ¹
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียน

ทิลากัน (Tilahan. 1983 : 2168-A) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน
ที่พึงประสงค์ของการพัฒนา ประเภทเอธิโโยเปีย ประชากรได้แก่ ครู ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ
พบว่า มีการจัดกิจกรรมนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่ใช้นิเทศภายใน
โรงเรียน คือ การอบรมแนะนำ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์
การประชุมกลุ่มย่อยของครู การเยี่ยมชั้นเรียน การสังเกตการณ์สอนและมีความเห็นว่า การนิเทศใน

ลักษณะความร่วมมือปฎิบัติงานนิเทศการศึกษา จะก่อให้เกิดผลดีกว่าการนิเทศในลักษณะใช้สำเนาจดและบังคับ

แมททอกซ์ (Mattox. 1983 : 6061-A) ได้ศึกษาความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา รัฐอิสตันโนย์ สาธารณรัฐอเมริกา พบว่า มีความต้องการในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศ และการประเมินผล การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษายังไง แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การนิเทศภายในโรงเรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครุการนิเทศภายในเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศภายในที่เกิดจากการมีส่วนร่วม การยอมรับของผู้รับการนิเทศ ผลที่ได้จากการนิเทศยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีผลลัพธ์ที่ทางการเรียนสูงขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY